

Marjut Kekkonen, Jaana Olkkonen ja Annikki Päivärinta

"MULLA ITELLÄ ON HYVÄ OLLA"

**Peruskoulun 9. luokkalaisten käsityksiä hyvinvoinnista Oulun
Eteläisen alueella**

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosiaalialan koulutusohjelma

Huhtikuu 2012

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Ylivieska	Aika Huhtikuu 2012	Tekijä/tekijät Marjut Kekkonen, Jaana Olkkonen ja Annikki Päivärinta
Koulutusohjelma Sosiaaalialan koulutusohjelma		
Työn nimi "MULLA ITELLÄ ON HYVÄ OLLA". Peruskoulun 9. luokkalaisten käsityksiä hyvinvoinnista Oulun Eteläisen alueella		
Työn ohjaaja Harriet Tervonen		Sivumäärä 75+7
Työelämäohjaaja HYWE-hanke		
<p>Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää 9. luokkalaisten nuorten hyvinvoinnin käsityksiä sekä hyvinvointipalvelujen saatavuutta Oulun Eteläisen alueella. Tutkimuksessa oli mukana Kalajoki, Siikalatva/Kestilä, Nivala, Oulainen ja Reisjärvi. Opin- näytetyö toteutettiin osana Oulun Eteläisen alueen HYWE -hanketta.</p> <p>Tutkimuksen kohderyhmänä oli yhteensä viisi yhdeksättä luokkaa eli yksi yhdeksäsluokka jokaisesta tutkimukseen osallistuneesta kunnasta. Tutkimusaineisto kerättiin lokakuussa 2011 Kalajoen, Siikalatvan/Kestilän, Nivalan, Oulaisten ja Reisjärven koulujen 9. luokkalaisilta nuorilta. Aineisto koostui nuorten tuottamista kirjoitelmista, joiden aiheena oli Minun hyvinvointini. Lisätietoa tutkimusongelmaan haettiin kysymyslomakkeella, jossa oli neljä erillistä avointa kysymystä. Vastauksia saatiin yhteensä 84 kappaletta. Opinnäytetyö tehtiin kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä ja aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysimenetelmällä.</p> <p>Saatujen tutkimustulosten mukaan 9. luokkalaisten nuorten hyvinvoinnin käsityksissä korostettiin terveyden, ystävien, perheen ja harrastusten merkitystä. Ajanvietto ystävien seurassa sekä erilaisiin harrastuksiin osallistuminen kuuluivat oleellisena osana nuorten hyvinvointiin. Tarvittavaa tukea ja turvaa koettiin saatavan nuoren omalta perheeltä. Kotipaikkakuntien palveluihin oltiin pääosin tyytyväisiä. Kehittämistoiveita esitettiin terveys- ja liikuntapalveluihin sekä harrastustoimintaan.</p> <p>Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää nuorten hyvinvointiin liittyvien toimenpiteiden suunnittelussa kuntatasolla.</p>		

Asiasanat

Hyvinvointi, hyvinvointipalvelut, nuoret, osallisuus

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Ylivieska	Date April 2012	Authors Marjut Kekkonen, Jaana Olkkonen ja Annikki Päiväranta
Degree programme Social Services degree		
Name of thesis "Mulla itellä on hyvä olla". The young people's perceptions welfare and welfare services and their availability in the Oulu South		
Instructor Harriet Tervonen		Pages 75+7
Supervisor HYWE-project		
<p>The purpose of this thesis was to find out young people's perceptions welfare and welfare services and their availability in the Oulu South. The municipalities participating in the research were Kalajoki, Siikalatva/Kestilä, Nivala, Oulainen and Reisjärvi. The thesis was carried out as part of the HYWE-project of Oulu South.</p> <p>The subject of our thesis consisted of five 9th grades, one grade from each municipality. The source material was collected in October 2011 by asking 9th grades to write a text. The topic of the text was My Welfare. Additional information was collected through a questionnaire with four separate essay questions. The material of the study consisted of 84 texts. The thesis was carried out using qualitative method and it was analyzed using contents analysis method.</p> <p>According to the research the young people's perceptions of welfare emphasized health, friends, family and hobbies. Spending time with friends as well as participating in various activities was an integral part of the welfare of young people. Young people received support and protection from their families. The young were satisfied with welfare services. The areas they thought would need improvement were health services, physical activity services and free time activities.</p> <p>The research results can be utilized in planning measures concerning municipal welfare of the young.</p>		
Key words Welfare, welfare services, young people, participation		

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 HYVINVOINTI	3
2.1 Hyvinvoinnin käsite ja mittaaminen	3
2.2 Hyvinvointipalvelut	7
3 NUORET JA OSALLISUUS	9
3.1 Nuoruus	9
3.2 Osallisuus	11
3.3 Nuorten hyvinvointi	13
4 KUNNAT NUORTEN HYVINVOINNIN JÄRJESTÄJINÄ	14
4.1 Kuntien velvoitteet	14
4.2 Tutkimukseen osallistuvat kunnat	16
4.3 Kuntien hyvinvointisuunnitelmat	16
5 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TOTEUTUS	22
5.1 Tutkimuksen aihe ja tutkimusongelmat	22
5.2 Tutkimusmenetelmät	23
5.3 Tutkimuksen toteutus	24
5.4 Tutkimuksen luotettavuus	25
5.5 Aineiston analyysi	27
5.6 Aikaisemmat tutkimukset	28
6 TUTKIMUSTULOKSET	31
6.1 Nuorten käsitykset hyvinvoinnista	31
6.1.1 Kalajoki	31
6.1.2 Siikalatva/Kestilä	35
6.1.3 Nivala	40
6.1.4 Oulainen	44
6.1.5 Reisjärvi	48
6.2 Hyvinvointipalvelujen saatavuus	52
6.2.1 Kalajoki	52
6.2.2 Siikalatva/Kestilä	52
6.2.3 Nivala	53
6.2.4 Oulainen	53
6.2.5 Reisjärvi	54
6.3 Nuorten toiveet ja kehittämissuhteet	55
6.3.1 Kalajoki	55
6.3.2 Siikalatva/Kestilä	55
6.3.3 Nivala	57
6.3.4 Oulainen	58
6.3.5 Reisjärvi	58
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	61

LÄHTEET LIITTEET

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Nelikenttä Allardt (1976)

TAULUKKO 2. Kalajoki

TAULUKKO 3. Siikalatva/Kestilä

TAULUKKO 4. Nivala

TAULUKKO 5. Oulainen

TAULUKKO 6. Reisjärvi

TAULUKKO 7. Nuorten listaamia hyviä asioita, toiveita ja kehittämisehdotuksia

TAULUKKO 8. Tutkimuksissa käytetyt objektiiviset ja subjektiiviset indikaattorit suhteessa aineellisiin ja ei-aineellisiin indikaattoreihin

1 JOHDANTO

Nuorten hyvinvointia on tutkittu maassamme monesta näkökulmasta, terveyden, koulumenestyksen tai sosioekonomisen aseman kautta. Suomessa etenkin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) toiminta- ja tehtäväalueeseen kuuluu tutkia ja kehittää lasten ja nuorten elinoloja, terveyttä ja palveluja. THL:n kouluterveyskyselyn 2000-2009 mukaan nuorten hyvinvoinnissa on tapahtunut 2000-luvulla pääasiassa myönteisiä muutoksia, kuten esimerkiksi liikunnan harrastaminen vapaa-aikana on lisääntynyt ja tupakointi ja huumekokeilut ovat vähentyneet.

Tämän opinnäytetyön aiheena on peruskoulun 9. luokkalaisten käsitykset hyvinvoinnista ja hyvinvointipalveluiden saatavuudesta Oulun Eteläisen alueella. Opinnäytetyömme on toteutettu osana Oulun Eteläisen alueen HYWE -hanketta. Hankkeen tavoitteena on hyvinvointialan tutkimuksen linjaaminen ja organisointi Oulun Eteläisen alueella. Hanketta hallinnoi Oulun seudun ammattikorkeakoulun Oulaisien yksikkö ja mukana osatoteuttajina ovat myös Oulun yliopisto/Oulun Eteläisen instituutti, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikkö/Centria sekä Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymä. Hankkeen kesto on 1.2.2010-31.7.2012. Tavoitteenamme on, että saamiamme tutkimustuloksia voitaisiin hyödyntää Oulun Eteläisen alueen kuntien hyvinvointipalvelujen kehittämisessä etenkin nuorten osalta.

Oulun Eteläisen alueella on tehty esiselvityksiä ja tutkimuksia, joissa on haastateltu viranhaltijoita, päättäjiä ja alueen hyvinvointialan yrittäjiä sekä muita alan kehittäjiä ja toimijoita, mutta haluamme tällä opinnäytetyöllämme saada kuuluviin tämän alueen nuorten äänen tästä aiheesta. Halusimme selvittää nuorten omia näkemyksiä hyvinvoinnista ja heidän hyvinvointiaan nimenomaan koetun hyvinvoinnin näkökulmasta. Monet tuoreet tutkimukset ovat tuoneet esille nuorten kokemaa pahoinvointia, mutta halusimme tutkimuksessamme nostaa esille nuorten kertomana myös hyviä asioita, jotka kuuluvat nuoren jokapäiväiseen elämään tällä alueella. Kehittämisen kannalta on toki tärkeää kartoittaa puutteita hyvinvointipalveluissa, mutta myös nuorten hyviksi kokemat asiat jossakin kunnassa voivat olla ohjaamassa alueen muidenkin kuntien palvelujen kehittämistä.

Oulun Eteläisen alueeseen kuuluu neljätoista kuntaa, jotka on jaettu viiteen sosiaali- ja terveystalueeseen (Oulainen, Kalajoki, Helmi, Kallio, Selänne). Olemme valinneet yhden kunnan jokaisesta sosiaali- ja terveystalueesta. Näitä kuntia ovat Oulainen, Kalajoki, Siikalatva, Nivala ja Reisjärvi. Siikalatvan kunnasta olemme tutkineet Kestilän kylän yhtenäiskoulun yhdeksännen luokan mielipiteitä.

Olemme käyttäneet tutkimuksessamme laadullista tutkimusmenetelmää, koska se sopii mielestämme hyvinvointikäsitteiden selvittämiseen. Opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiä ovat: 1. Millainen käsitys peruskoulun 9. luokkalaisella on hyvinvoinnista? ja 2. Mitä hyvinvointipalveluja 9. luokkalaisten kotikunnassa on tarjolla ja mitä hän kaipaisi lisää? Tutkimuskysymysten ja aineiston sisällön pohjalta kokosimme seuraavat teemat: nuorten käsitykset hyvinvoinnista, hyvinvointipalvelujen saatavuus sekä nuorten toiveet ja kehittämis ehdotukset.

Olemme käyttäneet hyvinvoinnin käsitteen ja mittaamisen kuvaamisessa pääosin Erik Allardtin (1976) kehittämää kolmijakoa. Lisäksi olemme käyttäneet hänen myöhemmin julkaisemiaan tutkimusartikkeleita sekä muuta suomalaisten hyvinvointia käsittelevää tutkimuskirjallisuutta. Olemme pyrkineet tarkastelemaan nuorten hyvinvointia myös lainsäädännön näkökulmasta. Jotta ymmärtäisimme nuorten ajatuskulkuja, tutkimme nuoruutta kehitysvaiheena muun muassa Erik H. Eriksonin teorian kautta. Nuorten osallisuuden määritelmää olemme valottaneet Kiilakosken ja Gretschelin (2007) teoksen pohjalta. Tarkastelimme myös tutkittavien kuntien hyvinvointisuunnitelmia, jotta saisimme kokonaisnäkemyksen siitä, mitä kunnissa on tehty tai suunniteltu tehtäväksi nuorten hyvinvoinnin parantamiseksi ja palveluiden kehittämiseksi.

Tarkoituksemme on tällä tutkimuksella lisätä myös omaa ammatillista osaamistamme; olemmehan valmistumassa ammattiin, jossa olemme päivittäin tekemisissä jollakin tavalla ihmisten hyvinvointiin tähtäävien asioiden kanssa.

2 HYVINVOINTI

2.1 Hyvinvoinnin käsite ja mittaaminen

Hyvinvoinnin käsitteestä ei ole olemassa yleisesti hyväksyttyä määritelmää, vaan jokainen voi määritellä sen arkikielessä omalla tavallaan. Niinpä erilaisissa oloissa elävät ihmiset määrittelevät hyvinvointinsa usein hyvin eri tavoin. Erilaisissa oloissa elävät ihmiset voivat arvostaa kovin erilaisia asioita ja määritellä hyvinvointinsa erilaisten asioiden kautta; se voi olla mielihyvän saavuttamista, onnellisuutta, itsemääräämisoikeutta, materiaalista elintasoja, terveyttä (sairauksien poissaoloa) tai erilaisia inhimillisiä toimintamahdollisuuksia (Mäkinen & Raatikainen 2009, 173-174). Keskustellessamme hyvinvoinnista puhummekin yleensä hyvinvoinnin ja hyvinvointipalvelujen käytön omakohtaisesta kokemisesta (Suutari 2008, 6). Yleisesti hyvinvoinnista puhuttaessa mielletään siihen kuuluvaksi niin terveys kuin materiaallinen hyvinvointi (Vaarama, Moisio & Karvonen 2010).

Hyvinvointia on tutkittu perinteisesti tarvelähtöisen tai resurssipohjaisen tutkimusorientaation kautta. Tarvelähtöisessä tarkastelussa hyvinvointi on seurausta hyvinvointia määrittävien tarpeiden tyydyttymisestä. Resurssilähtöisen tarkastelutavan kiinnostuksen kohteena ovat yksilön resurssit eli tekijät, joiden varaan yksilö voi rakentaa hyvän elämän. (Siltaniemi, Eronen, Perälähti & Londen 2005, 8.)

Allardt (1976, 32) etsi hyvinvoinnin juuria tarvekäsitteestä ja esitti, että tarpeentyydytyksen aste määrittelee hyvinvoinnin asteen. Tässä tapauksessa tarpeilla ymmärretään perustarpeita, joiden tyydyttämättä jääminen johtaa huonoihin olosuhteisiin. Onni ja onnellisuus ovat sen sijaan ihmisen kokemia subjektiivisia elämyksiä ja tunteita, ja siksi onnellisuuden aste on sidoksissa siihen, miten onnellisiksi ihmiset tuntevat itsensä.

Toisaalta Allardt (1976, 32-33) tarkastelee hyvinvointia lähtien liikkeelle elintasosta eli niistä aineettomista ja persoonattomista resursseista, joiden avulla ihminen voi ohjailla elinehtojaan. Elintasoon liittyvät persoonattomat tarpeet ovat sidoksissa esimerkiksi tuloihin, asuntoihin ja työllisyyteen. Elämänlaatua ei kuitenkaan voida

määritellä aineellisten resurssien perusteella, vaan sosiaalisten ja itsensä toteuttamisen tarpeiden kautta. Allardt (1976) on esittänyt nämä kaksi erottelutapaa ristintaulukoidun nelikentän avulla.

TAULUKKO 1. Nelikenttä (Allardt 1976, 33)

	Hyvinvointi	Onnellisuus
Elintaso	Aineellisiin ja persoonattomiin resursseihin perustuva tarpeentyydytys	Subjektiiiviset tunteet ja kokemukset yksilön materiaalisista ja ulkoisista elinehdoista
Elämänlaatu	Ihmisten välisiin, ihmisen ja yhteiskunnan sekä ihmisen ja luonnon suhteisiin perustuva tarpeentyydytys	Subjektiiiviset tunteet ja kokemukset suhteesta ihmisiin, luontoon ja yhteiskuntaan

Allardt (1976, 38) loi myös tieteellisen määritelmän hyvinvoinnista eli kolmijaon: having, loving, being, joka on määrittänyt pitkälti suomalaista hyvinvoinnin tutkimusta. Kolmijakoisessa hyvinvoinnin määritelmässä lähtökohtana yksilökeskeiselle hyvinvoinnille on yksilöiden tarpeentyydytys. Allardtin esittämä yksilökeskeinen hyvinvointi pitää sisällään elintason (having), yhteisyyssuhteet (loving) ja itsensä toteuttamisen muodot (being). Kinnunen (1998, 29) puolestaan toteaa tutkimuksessaan, sosiaalisen tuen verkostojen jäsentymisestä 1990-luvun lopun Suomessa, hyvinvoinnin käsitteen kuvaavan yksilön, yhteisön ja valtion tunnistamaa elämäntilanteiden haluttua tilaa sekä niiden muutosmahdollisuuksia. Näin ollen hyvinvoinnin ulottuvuuksia voidaan pitää yksilöllisinä, yhteiskunnallisina ja yhteisöllisinä. Suutari (2008, 6) viittaa Kinnusen (1998) tutkimuksiin todeten, että hyvinvointia kuvataan usein myös negaationa eli käänteisesti hyvinvoinnin puuttumisen kautta. Näin ollen saatetaankin puhua hyvinvoinnin vajauksesta.

Allardt (2000, 20) on myöhemmin todennut having, loving, being -kolmijaon edelleen käyttökelpoiseksi hyvinvoinnin mittaamisessa, mutta myöntänyt, että elämänlaatua koskevissa kysymyksissä on tilaa uusille konstruktiolle ja näkemyksille.

Hän esittääkin uuden jaotuksen ristiintaulukoimalla objektiiviset ja subjektiiviset indikaattorit, jolloin muodostuu kuusi eri indikaattorityyppiä:

1. Elintason (Having) objektiivisia indikaattoreita esimerkiksi tulotaso, asuntotila, terveys, työllisyys.
2. Elintason (Having) subjektiivisia indikaattoreita esimerkiksi elintaso (tuloja, asuinoloja, työllisyyttä, terveyttä) koskeva tyytymättömyys ja tyytyväisyys.
3. Yhteisyyssuhteiden (Loving) objektiivisia indikaattoreita esimerkiksi ystävien lukumäärä, kontaktit paikallisyhteisöissä ja järjestöissä.
4. Yhteisyyssuhteiden (Loving) subjektiivisia indikaattoreita esimerkiksi onnellisuuden ja onnettomuuden elämykset.
5. Ihmisenä olemisen (Being) objektiivisia indikaattoreita esimerkiksi poliittinen aktiivisuus, korvaamattomuus työssä, aktiiviset harrastukset, toiminta luonnossa.
6. Ihmisenä olemisen (Being) subjektiiviset indikaattorit esimerkiksi omakohtaiset kokemukset vieraantumisesta ja itsensä toteuttamisesta.

Ulkonaisia olosuhteita kuvaavat objektiiviset indikaattorit ovat tavallisesti tutkijoiden tai poliitikkojen asettamia. He voivat toimia kahtalaisesti; parhaassa tapauksessa joko tiedostaen kansalaisten tarpeet tai pahimmassa tapauksessa tyrkyttään kansalaisille omin käsityksiään hyvinvoinnista. Ihmisten omaa tyytymättömyyttä kuvaavat subjektiiviset indikaattorit suosivat ihmisiä, jotka osaavat tuoda julki omia toivomuksiaan. Tavallisesti tällainen taito on useimmiten paremmin hallussa hyväosaisilla kuin huono-osaisilla. (Allardt 2000, 21.)

Hyvinvoinnin osatekijät voidaan jakaa myös karkeasti kolmeen kokonaisuuteen: terveyteen, materiaaliseen hyvinvointiin ja koettuun hyvinvointiin. Hyvinvointierot tulevat useimmiten esille terveyden ja materiaalisen hyvinvoinnin sisältämien tekijöiden kautta. Terveyseroja mitataan sosioekonomisten ryhmien välisellä sairastavuudella, kuolleisuudella ja koetulla terveydellä. Esimerkiksi hyvätuloisten ja koulutettujen eliniän ennuste on useita vuosia pidempi kuin pienituloisten tai vähän koulutettujen. (Vaarama ym. 2010, 11-12.) Iso osa eroista johtuu elämäntapaan liittyvistä valinnoista ja lisäksi vaikutusta on esimerkiksi terveyspalvelujärjestelmään liittyvillä rakenteellisilla tekijöillä, kuten sillä, että parempiosaiset saavat tutkimusten mukaan enemmän ja parempilaatuisia palveluja kuin huono-osaiset (Palosuo,

Koskinen, Lahelma, Prättälä, Martelin, Ostamo, Keskimäki, Sihto, Talala, Hyvönen & Linnanmäki 2007).

Materiaalisella hyvinvoinnilla ymmärretään elinoloja ja toimeentuloa. Materiaalisen hyvinvoinnin eroja tarkastellaan nykyisin enimmäkseen tuloerojen ja köyhyyden mittapuun mukaan, mutta perinteisesti tarkastelussa on huomioitu myös yleisten elinolojen puutteet. (Vaarama ym. 2010, 12.)

Hyvinvoinnin kolmas osatekijä, koettu hyvinvointi, eroaa huomattavasti materiaalisesta hyvinvoinnista. Vaarama ym. (2010, 13) viittaa Wilkinsoniin ja Pickettiin (2009) toteamalla, että terveyden ja materiaalisen elintason lisäksi ihmisen tyytyväisyyttä elämäänsä määrittää myös hänen oletuksensa siitä, millainen hänen terveytensä ja materiaallinen elintasonsa tulisi olla. Siten vaatimattomakin elinolot koetaan useimmiten tyydyttäväksi, mikäli ne ovat samalla tasolla ympäröivän elintason kanssa, eikä yksilö odota parempaa tai tiedä paremmasta. Tätä ilmiötä selitetään siten, että yksilö vertaa itseään ja asemaansa yleensä siihen yhteisöön ja odotuksiin, jossa hän elää. Tästä johtuen yhteiskunnan varakkaat ovat keskimääräistä tyytyväisempiä elämäänsä kuin saman yhteiskunnan vähäosaiset. Tämä suhteuttava vertailu selittää myös sen, miksi väestön keskimääräinen tyytyväisyys ei enää kasva, vaikka yhteiskunnan elintaso ylittäisikin tietyn rajan. Siinä vaiheessa, kun elintaso kattaa perustavat inhimilliset tarpeet, nousevat ratkaiseviksi koetua hyvinvointia tukeviksi tekijöiksi yhä enemmän muut kuin hyvinvoinnin aineelliset tekijät. (Vaarama ym. 2010, 13-14.)

1990-luvulta lähtien alkoivat yhteiskuntapoliittisen huomion kohteeksi nousta yhä enemmän erilaiset onnellisuuteen liittyvät näkökannat. Koetun elintason on havaittu vaikuttavan merkittävästi koettuun onnellisuuteen. Tämän katsotaan selittyvän edellä mainituilla suhteellisilla eroilla eli sillä, miten henkilö kokee sijoittuvansa vertailuryhmiin nähden. Onnellisuuteen ovat Saaren (2009, 51-52) mukaan vaikuttamassa koetun elintason lisäksi yksilön odotukset tulevaisuuden suhteen, tasapaino ajankäytössä, luottamus julkiseen valtaan, hyvinvointivaltion legitimitetti sekä vapaaehtoistyö. Onnellisuuden reunaehtoihin kuuluu myös koettu turvallisuus. Siten epävarmuus eri elämänaloilla, kuten työssä, asumisoloiissa, taloudessa ja sosiaalisissa suhteissa, vähentää yksilön onnellisuuden ja luottamuksen määrää.

Hyvinvointia on mitattu monilla eri tavoilla. Nobelisti Amartya Sen työryhmineen on kehittänyt hyvinvointimittarin, inhimillisen kehityksen indeksin (HDI - Human Development Index), jota on käytetty laajasti kansainvälisissä vertailuissa. Sillä voidaan mitata kattavasti ja objektiivisesti väestöjen välistä hyvinvoinnin tasoa. Indeksi pitää sisällään elinajantiedotteen, kansantalouden kansantuotteen henkeä kohden, lukutaitoisten osuuden sekä oppilaitoksissa olevien osuuden oppivelvollisuusikäisistä. Nobelisti Sen pitää mahdollisuutta osallistua yhteisön elämänmuotoon kokonaisvaltaisena hyvinvointina. Nyman (2009, 90) ehdottaa Markku Envallia mukailleen abstraktin kulttuurin konkretisoituvan yhteisön elämänmuotona ja yksilöiden elämäntapana. Eri kulttuurien ja yhteiskuntien ihmisten elämänlaadun ymmärtämisessä perusteltuna lähtökohtana on yksilön subjektiivinen arvio omasta hyvinvoinnistaan.

2.2 Hyvinvointipalvelut

Hyvinvointipalvelujen käsite on kokonaisuudessaan laaja. Koko laajuudessaan sillä tarkoitetaan kaikkea sellaista palvelua, joka kustannetaan julkisin varoin tai jossa on mukana merkittävää julkista subventiota, joka on perusteltavissa kansalaisten hyvinvoinnilla, mukaan lukien terveys. Hyvinvointipalveluiden kokonaisuuteen kuuluu sosiaali- ja terveystalouden lisäksi kulttuuri-, liikunta- ja koulutuspalvelut eli kaikki palvelut, joita subventoidaan eri tavoin hyvinvointiperusteisesti. (THL 2008.)

Kinnunen (1998, 32) tarkastelee hyvinvointipalveluja sosiaalipoliittisesta näkökulmasta. Hän viittaa tutkimuksessaan Rauhalan (1996) hyvinvointipalvelukäsitteen juuria etsivään ajatteluun ja määrittelee hyvinvointipalveluiden laajaan alueeseen kuuluvaksi toimeentuloa, sosiaalista turvaa, toimintaedellytyksiä, koulutusta, asumista ja terveydenhuoltoa koskevat palvelut. Näiden lisäksi hyvinvointipalveluille luetaan kuuluvaksi yhteisöllisyyttä luova tehtävä. Hyvinvointipalveluiden käsitettä on tarkasteltava kontekstuaalisena ja maasidonnaisena. Kinnunen (1998, 31) näkee hyvinvointipalvelujen käsitteen olevan hyvin lähellä sosiaalipalvelujen käsitettä, mutta merkitykseltään laajempaa.

Hyvinvointipalvelut kertovat toisaalta yhteiskunnan elintasosta ja samalla kuitenkin yhteiskunnassa vallalla olevasta toimintamallista sekä arvovalinnoista koskien palvelujen saamisen laajuutta. Perinteisesti pohjoismaisen hyvinvointivaltion ideaan on liitetty laajat julkisesti taatut ja tuetut hyvinvointipalvelut. Peruslähtökohtana on pidetty sitä, että hyvinvointipalvelut ovat kaikkien niitä tarvitsevien saavutettavissa yhtäläisesti ja samoin kriteerein. Tosiasia kuitenkin on, että tämä periaate ei toteudu aina tai sen toteutuminen vaihtelee eri palvelusaroilla. (Siltaniemi, Perälähti, Eronen & Londen 2007, 13.)

Tässä opinnäytetyössämme olemme kiinnostuneita nuorten kotikuntien palveluista ainoastaan siinä tarkoituksessa, miten ne vastaavat nuorten tarpeisiin hyvinvoinnin kannalta. Lähestymistapamme on lähtökohtaisesti nuorten mielipiteissä hyvinvoinnin merkityksestä ja kokemisesta, joihin liittyen halusimme selvittää nuorten näkemystä palvelujen riittävydestä ja saatavuudesta. Lähestymistapa tässä tutkimuksessa on siten erilainen kuin esimerkiksi asiakastyytyväisyystutkimuksissa.

3 NUORET JA OSALLISUUS

3.1 Nuoruus

Nuoruus ajanjaksona vaihtelee jokaisen yksilön elämässä ja siksi sitä on vaikea määritellä tarkalleen tiettyyn ikään kuuluvaksi. Lainsäädännössä löytyy erilaisia nuoruuden määritelmiä ja ikärajoja erilaisille nuorisopoliittisille toimille. Nuorisolain mukaisesti nuorena pidetään alle 29-vuotiasta henkilöä kun taas Lastensuojelulaki määrittelee lapsen alle 18-vuotiaaksi ja nuoren 18- 20-vuotiaaksi. Nuorella on lakiin perustuvia oikeuksia ja velvollisuuksia sekä rajoituksia, jotka ohjaavat hänen asemaansa yhteiskunnan jäsenenä. Keskeisimpinä ovat Perusopetuslaki ja oppivelvollisuus.

Teoksessa Nuori ja mieli nuoruus ajoitetaan lapsuuden ja aikuisuuden välille sijoituvaksi kehitysvaiheeksi. Tämän vaiheen aikana nuoren minä kehittyy sekä sosiaaliset suhteet muuttuvat. (Hietala, Kaltiainen, Metsärinne & Vanhala 2010, 40.) Nuoruus voidaan jaotella esimerkiksi varhaisnuoruuteen (n.11-14 v), keskinuoruuteen (n. 15-18 v) ja myöhäisnuoruuteen (n. 19-25 v). Nuoruus on ajan ja paikan mukaan vaihteleva kulttuurisidonnainen ilmiö (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilen 1999).

Yleisesti ajatellaan, että nuoruus alkaa biologisista muutoksista. Nuoruusajan päättyminen on vaikeammin määriteltävissä. Nuoruusiässä yksilö kehittyy fyysisesti ja psyykkisesti kohti aikuisuutta. Nuori sisäistää vähitellen yhteisöön kuulumiseen tarvittavat normit. Hän joutuu myös valintojen eteen itsenäistyessään lapsuuden perheestään. Kohti aikuisuutta kasvaessaan nuori etsii ja valikoi aikuisuuden rooleja sekä muodostaa samalla käsityksen itsestään. (Nurmi 1995, 256.)

Tässä tutkimuksessa kohteena ovat peruskoulun 9. luokkalaiset nuoret, joten keskitymme varhais- ja keskinuoruuden kehitysvaiheisiin. Nurmen mukaan nuoruuteen liittyy paljon muutoksia fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kehityksen alueilla. Jokainen kehittyy kohti aikuisuutta omaan tahtiinsa ja yksilöllisellä tavallaan.

Yhdeksi varhaisnuoruuden kehitystehtäväksi voidaan määritellä nuoren muuttuva suhde omaan kehoonsa. Puberteetin alkamisen tuomat fyysiset muutokset voivat yhtä aikaa aiheuttaa nuoren mielessä hämmennystä sekä ylpeyttä. Hän ei koe olevansa enää lapsi, mutta toisaalta aikuisuus on vielä kaukana edessäpäin. Nuori tarkkailee itseään sekä ympäristöään, tavoitellen toisten hyväksyntää. Hän pyrkii itsenäistymään, irtautumaan vanhemmistaan samalla tukea hakien kavereistaan tai ikätovereistaan. Kehitys näkyy kaveripiirin sekä reviirin laajentumisena. Tähän ikävaiheeseen kuuluu myös protestointi omia vanhempia sekä auktoriteetteja vastaan. Omien rajojen kokeilu sijoittuu keskinuoruuteen. Tuossa vaiheessa nuori myös samastuu herkästi ihailemiinsa ihmisiin ja kokee ensimmäiset ihastumisiinsa. Hän saattaa luoda myös syvällisiä ihmissuhteita. Nuoren muuttuva suhde vanhempiinsa on yksi keskinuoruuden kehitystehtävistä. (Dunderfelt 1998, 92-93; Nurmi 2006, 256.)

Erik H. Erikson asettaa nuoruuden psykososiaalisen kehitysteoriansa viidenneksi vaiheeksi. Tämän vaiheen keskeisin kehitystehtävä on Eriksonin mukaan nuoren identiteetin sekä elämän suunnan löytäminen erilaisten roolien kokeilun kautta. Oman identiteetin etsiminen voi osaltaan johtaa epävarmuuden tunteeseen ja roolihaajaannukseen, jolloin nuori kokee olevansa kykenemätön tekemään elämäänsä koskevia päätöksiä. Myönteisen identiteettikehityksen tuloksena nuorelle muodostuu eheä minäkuva. Minäkuvaan sovitetaan mukaan omaa minää koskevia käsityksiä sekä nuoren hänelle tärkeinä pitamiensä ihmisten käsityksiä hänestä itsestään. Tämä elinikäinen identiteetin kehitysprosessi ilmenee nuoren kykynä tehdä elämälle suuntaa antavia valintoja liittyen esimerkiksi harrastuksiin, koulutukseen tai sosiaalisiin suhteisiin. Nuori kykenee toimimaan itselleen tärkeiden arvojen ja tavoitteiden mukaisesti. Eriksonin mukaan identiteettikehitys ei rajoitu pelkästään nuoruuteen, vaan on ihmisen elinikäinen prosessi. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 25-27.)

Sosiaalistuessaan nuori tekee tulevaisuuden suunnitelmia esimerkiksi opintojen suhteen. Nuoruusikään kuuluu myös erilaisten arvomaailmojen pohtiminen. Haasteena on työstää lapsuudessa syntyneitä käsityksiä arvoista, moraalista sekä elämän päämääristä. (Hietala ym. 2010, 40-46.)

3.2 Osallisuus

Osallisuuden määritelmää ei ole onnistuttu laatimaan täsmälliseksi vaan se vaihtelee käyttötilanteen mukaisesti. Osallisuutta määritellään usein sen vastakohtien kautta eli kuvaamalla mitä se ei ole. Lasten ja nuorten osallisuudesta puhuttaessa se kytketään yleensä syrjäytymisen ehkäisyyn. Kiilakoski (2007) viittaa Gretscheeliin (2002), jonka mukaan nuorten osallisuus pitää sisällään muun muassa tunteita ja tarinoita. Nuori kokee olevansa tärkeä tullessaan kuulluksi. Osallisuus ei ole toimintamenetelmä vaan asenne, jolla kunnioitetaan nuoren mielipiteitä ja mahdollisuutta vaikuttaa. Kiilakoski (2007) kirjoittaa kuitenkin, että pelkkä osallisuuden kokemus ei riitä vaan mukaan tarvitaan osallisuuden mahdollistava yhteisö, pienestä perheestä tai perhettä muistuttavasta yksiköstä aina yhteiskunnalliselle tasolle ulottuva. Hän määrittelee osallisuuden olevan jokaisen oikeutta omaan identiteettiin sekä yksilön arvokkuuteen yhteisön osana olemiseen. Kiilakosken (2007) mukaan osallisuus tuo mukanaan myös vastuun oikeuden rinnalle. Ei riitä, että nuoren mielipiteitä pelkästään kuunnellaan vaan hänelle on annettava mahdollisuus sitoutua toimimaan yhteisönsä hyväksi. (Gretschel & Kiilakoski 2007, 8-14.)

Suomen Nuorisoyhteistyö -Allianssi Ry on kirjannut määritellyt osallisuuden olevan nuorten perusoikeus. Osallisuudella tarkoitetaan nuoren mahdollisuutta olla vaikuttamassa oman ympäristönsä kehittämiseen sekä päätösten tekoon. Edelleen Allianssi toteaa osallisuuden antavan nuorille kokemuksen omista vaikuttamismahdollisuuksista. Nuorena saatu malli osallisuudesta seuraa aikuisuuteen sitoen nuorta osaksi yhteiskuntaa myös aktiivisena toimijana. (www.alli.fi.)

Lasten ja nuorten osallisuuden oikeuden taustalla vaikuttavat monet lait, säännökset ja sopimukset. Suomen Perustuslain (11.6.1999/731) 6§:ssä todetaan, että lasta on kohdeltava tasa-arvoisesti ja hänen tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Lain 14§:n mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan sekä vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Lasten ja nuorten osallisuutta määritellään myös Lastensuojelulaissa. Lastensuojelulaki velvoittaa palvelujen kehittämiseen kasvatuksen tueksi. Lain mukaisesti palveluja järjestettäessä on huomioitava lasten ja nuorten tarpeet ja toivomukset.

Nuorisolain (27.1.2006/72) keskeinen tehtävä on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä. Laki velvoittaa edistämään nuorten aktiivista kansalaisuutta sekä nuorten sosiaalista vahvistamista. Nuorten kasvun ja elinolojen edistäminen kuuluvat lain piiriin. Lain 8§:ssä puhutaan nuorten äänen kuulemisesta. Laki velvoittaa järjestämään nuorille mahdollisuuden osallistumiseen kun käsitellään asioita, jotka liittyvät paikalliseen ja alueelliseen nuorisotyöhön ja politiikkaan. Nuorisolain mukaan nuoria on myös kuultava heitä itseään koskevissa asioissa.

Kuntalaissa sanotaan, että kunnan asukkailla sekä palveluja käyttävillä on edellytykset vaikuttaa kunnan toimintaan. Kunta mahdollistaa osallisuuden järjestämällä kuulemistilaisuuksia sekä tiedottamalla asioista ennen päätöksentekoa.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus (20.11.1989) on juridisesti valtioita sitova, neljän yleisperiaatteen ihmisoikeussopimus. Sopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita lapsia ja sen noudattamista valvoo YK:n lapsen oikeuksien komitea. (UNICEF.)

Nuorille on luotu erilaisia vaikuttamisen kanavia. Kouluissa oppivelvollisuusikäisillä nuorilla on mahdollisuus osallistua oppilaskuntatoimintaan. Oppilaskuntatoiminnan tarkoituksena on luoda nuorelle mahdollisuus osallistua yhteisiä asioita koskevaan keskusteluun ja vaikuttamiseen. Sen tarkoituksena on edistää myös oppilaiden yhteistoimintaa. Nuorisovaltuustoja on perustettu kuntiin sekä kuntayhtymiin. Nuorisovaltuustojen kautta nuoret voivat olla osallisena sekä vaikuttamassa heitä itseään koskeviin asioihin. (www.finlex.fi.)

Nuorisoasiain neuvottelukunta eli Nuora on lasten ja nuorten kasvu- ja elinoloihin perehtyneistä ammattilaisista on koottu valtion toimesta. Nuoran lakisääteisiin tehtäviin kuuluvat lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman valmistelu, kehittämisohjelman toimeenpanon vuosittainen arviointi sekä lasten ja nuorten näkökulman tuominen päätöksentekoon. (OPM.)

Nuorisolain nojalla valtioneuvosto hyväksyy kehittämisohjelman joka neljäs vuosi. Ensimmäinen kehittämisohjelma Lanuke laadittiin vuosiksi 2007-2011. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan uusi kehittämisohjelma toteutetaan vuosina

2012-2015. Tämän kehittämisohjelman valmistelussa on haluttu kuulla myös nuorten ääntä verkkokeskustelun kautta. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman mukaan huomiota tulisi kiinnittää erityisesti lasten ja nuorten osallisuuteen, yhdenvertaisuuteen sekä arjenhallintaan. Kehittämisohjelman strategisia tavoitteita ovat muun muassa lasten ja nuorten kasvun tukeminen aktiivisiksi ja yhteisvastuullisiksi kansalaisiksi sekä yhdenvertaisuuden tukeminen. Lisäksi kehittämisohjelmaan on kirjattu tasa-arvon edistämistä eri alueilla kuten nuorten koulutuksessa ja osallistumisessa muun muassa kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-ajantoimintaan. Kehittämisohjelmaan sisältyy myös ennaltaehkäiseviä toimia ylläpitämään lasten ja nuorten hyvinvointia. (OPM 2007:41;OPM 2012:6.)

Tietoa nuorten arvoista ja asenteista Nuora saa Nuorisobarometrista, nuorten hyvinvoinnin indikaattoreista sekä muista tietotuotannoista. Nuoran kannanottojen ja toimenpideohjelmien kautta saadaan lasten ja nuorten asioita yleiseen keskusteluun.(OPM.)

3.3 Nuorten hyvinvointi

Hietalan ym. (2010, 39) mukaan nuoren hyvinvoinnin voidaan katsoa koostuvan turvallisuudesta, hyvän olon tunteesta, sosiaalisista suhteista sekä luottamuksesta toisiin ihmisiin. Hyvinvoiva nuori on aktiivinen toimija ja hänellä on tahtoa osallistua ja vaikuttaa omaan elämäänsä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö yhdessä Allianssi Ry:n kanssa keräsivät nuorten ajatuksia toukokuussa 2011 Nuorten Paneeli 2011–kyselyn avulla. Tavoitteena oli saada nuorten omia näkemyksiä heidän hyvinvointinsa kannalta tärkeistä asioista. Kyselyn tulosten perusteella voidaan todeta, että nuorten hyvinvointiin liittyvät kiinteästi kaverit, perhe, harrastukset, koulu ja terveys.

4 KUNNAT NUORTEN HYVINVOINNIN JÄRJESTÄJINÄ

Kuntalain mukaan kunnan tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja kestävä kehitystä alueellaan. Kuntien tekemillä päätöksillä ja kunnissa tarjottavilla palveluilla vaikutetaan kuntalaisten hyvinvointiin, joten päättäjien tulee olla tietoisia eri-ikäisen väestön hyvinvoinnin tilasta ja palvelutarpeesta. Kuntien vastuulla on järjestää peruspalvelut, jotka perustuvat erityislainsäädäntöön. Palvelujen osalta kunnat voivat itse päättää, miten palvelut tuotetaan: järjestetäänkö ne kunnan omina palveluina, yhdessä muiden kuntien kanssa vai ostetaanko palvelut ulkopuolisilta palveluntarjoajilta. (Korhonen & Merisalo 2008, 28, 51.) Palveluiden tarjonnassa voi olla eroja eri kuntien välillä, koska lailla ei säädetä yksityiskohtaisesti palvelujen sisältöä tai tapaa, millä palvelut tulee järjestää. Lasten ja nuorten hyvinvointiin, elinoloihin ja terveystottumuksiin tulee kiinnittää erityistä huomiota, koska terveyteen vaikuttavat elintavat opitaan yleensä jo varhaisessa iässä (Kananoja, Niiranen & Jokiranta 2008, 78).

4.1 Kuntien velvoitteet

”Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lasten suojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma (L417/2007, 12 §).”

Tätä suunnitelmaa kutsutaan yleisesti Lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaksi. Suunnitelman perustana ovat Valtioneuvoston hyväksymät erillisohjelmat kuten Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma (OPM 2007:41); Lasten, nuorten ja perheiden sekä Terveystottumusten edistämisen politiikkaohjelmat (Hallituksen strategia-asiakirja joulukuu 2007); Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjelma Kaste (STM 30.1.2008) ja Sisäisen turvallisuuden ohjelman erityisesti arjen turvallisuutta ja väkivallan vähentämistä koskevat toimenpiteet (SM 15.4.2008). Lasten ja nuorten hyvinvointia koskeva suunnitelma on tullut lakisääteiseksi lastensuojelulain säännöksellä (L417/2007, 12 §) 1.1.2008. (Rousu 2009.) Suunnitelman tarkoituksena on ohjata ja kehittää kunnissa tehtävää lasten ja nuorten hyvinvointityötä.

Tavoitteena tulee olla se, että lapset, nuoret ja heidän vanhempansa voivat hyvin, hyvinvointipolitiikkaa toteutetaan suunnitelman mukaisesti ja erot lasten ja nuorten hyvinvoinnissa eri asuinalueilla saadaan kaventumaan. (Rousu, 2009.)

Lisäksi kuntien toimintaa ohjaavat erilaiset valtakunnalliset lait, suositukset ja ohjelmat, joita ovat muun muassa Kuntalaki, Kansanterveyslaki, Kansallisten terveyserojen kaventamisohjelma 2008-2011 ja Terveystieteiden edistämisen laatusuositus (STM). Lisäksi on olemassa erilaisia alueellisia ohjelmia, hankkeita ja strategioita, jotka myös ohjaavat kuntien toimintaa ja suunnitelmia. Kaikki tähän tutkimukseen osallistuvat kunnat ovat allekirjoittaneet Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointiohjelman, Pidämme huolta itsestämme, toisistamme ja ympäristöstä, liittyvän hyvinvointisopimuksen, jossa sovitaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä Pohjois-Pohjanmaalla. Kaikki Oulun Eteläisen alueen kunnat, kuntayhtymät ja yhteistoiminta-alueet ovat mukana myös Terveempi Pohjois-Suomi – hankkeessa (TerPS). (Kalajoen kaupungin Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelma.)

Oulun Eteläisen alueen kunnat on jaettu viiteen sosiaali- ja terveysalueeseen (sosiaali- ja terveystieteisiin); Kalajoen yhteistoiminta-alue, Sosiaali- ja terveystieteiden Helmi, Oulainen, Peruspalvelukuntayhtymä Kallio ja Peruspalvelukuntayhtymä Selänne. Kalajoen yhteistoiminta-alueen muodostavat Kalajoki ja Merijärvi. Helmen alueen muodostavat Haapaveden, Pyhäjärven ja Siikalatvan kunnat. Kallion peruspalvelukuntayhtymään kuuluu Alavieskan kunta, Nivalan kaupunki, Sievin kunta sekä Ylivieskan kaupunki. Selänteen peruspalvelukuntayhtymään kuuluu Haapajärven ja Pyhäjärven kaupungit sekä Kärsämäen ja Reisjärven kunnat.

Tutkimuksemme olemme valinneet yhden kunnan jokaisesta sote-piiristä eli yhteensä viisi kuntaa. Kallion alueelta valituksi tuli Nivala, joka on noin 11 000 asukkaan kaupunki. Helmen alueelta valitsimme Siikalatvan kunnan, joka on perustettu 1.1.2009. Se koostuu neljästä kirkonkylästä (Kestilä, Piippola, Pulkki ja Rantsila) sekä monista pienemmistä kylistä. Siikalatvan kunnasta tutkimuksemme osallistui Kestilän kylän yhtenäiskoulun ainoa yhdeksäs luokka. Kestilä eroaa muista tutkimukseen osallistuvista kunnista sekä väestömäärältään että palvelurakenteeltaan. Asukkaita Kestilän kylässä on noin 2000. Kun myöhemmin tässä tutkimuksessa kerrotaan Kestilästä saaduista tuloksista, täytyy muistaa, että Kestilä ei edusta

koko Siikalatvan kuntaa. Selänteen alueelta valituksi tuli Reisjärvi, jossa asukkaita on noin 3000. Kalajoen yhteistoiminta-alueelta valitsimme Kalajoen kaupungin, jossa asukkaita on noin 12 500. Viidentenä tutkimukseemme tuli valituksi Oulaisten kaupunki, jossa on noin 8000 asukasta.

4.2 Tutkimukseen osallistuvat kunnat

Kaikissa tutkimukseemme osallistuvissa kunnissa ja kuntayhtymissä sekä yhteistoiminta-alueilla on laadittu lakisääteinen suunnitelma, jossa on selvitetty lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilaa sekä mietitty niitä osa-alueita, joihin erityisesti tullaan panostamaan. Suunnitelmissa on myös esitetty tavoitteet sekä toimenpiteet, joilla tavoitteisiin pyritään pääsemään. Lisäksi jokaisessa kunnassa on olemassa erilaisia mittareita, joiden avulla tavoitteisiin pääsemistä seurataan. Kalajoki, Reisjärvi ja Peruspalvelukuntayhtymä Kallio ovat käyttäneet muun muassa Vuonna 2009 tehdyn kouluterveyskyselyn tuloksia suunnitelmaa tehdessä. Siikalatvan seutukunnan suunnitelmassa on käytetty vuoden 2005 kouluterveyskyselyn tuloksia. Oulaisten suunnitelman pohjana on käytetty kahta ammattikorkeakouluopiskelijoiden tekemää opinnäytetyötä sekä erilaisia asukkaille tehtyjä kyselyjä. Suunnitelmien avulla pystytään puuttumaan mahdollisiin ongelmiin sekä panostamaan ennaltaehkäisevään työhön.

4.3 Kuntien hyvinvointisuunnitelmat

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmia on tehty koko kuntayhtymää koskeviksi, mutta osa kunnista on tehnyt myös oman kuntakohtaisen suunnitelman. Tässä tutkimuksessa olemme käyttäneet Nivalan osalta Peruspalvelukuntayhtymä Kallion laatimaa suunnitelmaa. Muiden kuntien kohdalla olemme käyttäneet kuntien omia suunnitelmia.

Kalajoen kaupungissa Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelma on laadittu vuosille 2011-2012. Vuoden 2009 kouluterveyskyselyn mukaan nuorten hyvinvoinnin edistämisessä on syytä kiinnittää huomiota resursseihin kouluterveys-

huollossa, koulukiusaamisen vähentämiseen, nuorten liikunnan harrastamiseen, tupakoimattomuuden ja päihteiden käytön vähentämiseen sekä nuorten kokemaan vanhemmuuden puutteeseen.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmassa on nuorten hyvinvointia edistäviksi painopistealueiksi nimetty vanhemmuuden tukeminen sekä onnellisuuden lisääminen ja terveiden elämäntapojen edistäminen. Yhdeksi tavoitteeksi on asetettu vanhempien vastuun lisäämistä ja vanhempien tietämystä tuen saamisesta sekä nuorten vanhemmuuden puutteen kokemisen vähentämistä. Toimenpiteiksi suunnitelmassa on esitetty muun muassa vanhemmille teetettävää tutkimusta, varhaista puuttumista, asiantuntijaluentoja järjestämistä vanhemmille sekä muita erilaisia vanhempainiltoja. Tavoitteena on myös koulun kokeminen turvallisesti ja merkitykselliseksi paikaksi, asuin- ja kouluympäristön kokeminen viihtyisäksi ja turvallisesti, nuorten tietämys siitä mistä onnellisuus rakentuu sekä yksinäisyyden vähentäminen. Näihin tavoitteisiin pyritään pääsemään muun muassa osallistumalla KiVa-koulu projektiin, tekemällä ympäristöstä viihtyisämpi erilaisilla istutuksilla sekä järjestämällä kirjoitus- ja valokuvauskilpailu siitä, mistä nuorten mielestä onnellisuus rakentuu. (Kalajoen kaupungin Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelma vuosille 2011-2012.)

Oulaisten kaupungissa on laadittu Lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämisohjelma vuosille 2007 – 2011. Huolenaiheeksi on nimetty perheiden ja vanhempien jaksaminen. Suunnitelmassa on sosiaalipalvelujen osalta nuorten hyvinvointiin vaikuttaviksi kehittämiskohteiksi nimetty uuden lastensuojelulain velvoitteet, lapsiperheet, lasten ja nuorten hyvinvointi, erityistä tukea tarvitsevien lasten tukeminen sekä lastensuojeluosaajien tiiviimpi yhteistyö. Terveyspalveluissa tullaan kiinnittämään huomiota vanhempien jaksamiseen. Sivistyspalvelujen kehittämiskohteiksi on nimetty muun muassa vanhempien ja perheiden tukeminen, päihdevalistus, koulun ja kodin yhteistyön lisääminen, koulukiusaamisen vähentäminen ja harrastus- ja nuorisotoimintaan panostaminen.

Sosiaalityössä tavoitteena on toimia lain velvoitusten mukaan, panostaa perheiden tukemiseen, hyvinvointiin ja voimaannuttamiseen, hyvän lapsuuden ja nuoruuden turvaamiseen ja tukemiseen, syrjäytymisen ehkäisemiseen sekä varhaiseen puut-

tumiseen. Perheitä tuetaan lisäämällä resursseja tukiperhetoimintaan sekä lisäämällä ja tehostamalla avohuollon tukitoimia. Lasten ja nuorten hyvinvointia halutaan tukea huomioimalla paremmin lasten ja nuorten mielipiteitä sekä ottamalla lapset ja nuoret mukaan suunnitteluun ja päätöksentekoon heitä koskevissa asioissa. Myös harrastus ja toimintamahdollisuuksia pyritään lisäämään.

Terveyspalvelujen tavoitteena on tarjota vanhemmille konkreettista apua ja tukimuotoja jaksamiseen. Toimenpiteiksi esitetään kotihoitoapua myös lapsiperheille sekä resurssien lisäämistä ennaltaehkäisevään perhetyöhön. Sivistyspalveluissa tavoitteena on tukea perheiden yhteistä toimintaa, vähentää tupakointi- ja päihdekokeiluja, lisätä yhteistyötä koulun ja kotien välille sekä panostaa kiusaamisen ennaltaehkäisyyn ja kiusaamisen syiden selvittämiseen. Lisäksi tähdätään siihen, että nuoret saataisiin mukaan harrastustoimintaan ja heille olisi tarjolla mielekästä ja monipuolista tekemistä. (Lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämisohjelma Oulaisissa 2007-2011.)

Peruspalvelukuntayhtymä Kallion Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on valmistunut vuonna 2010. Suunnitelma perustuu ajatukseen, että Kallion alueella perheet voivat hyvin ja tähän pyritään tarjoamalla hyviä peruspalveluja. Suunnitelmassa tuodaan esille kolme päätavoitetta: hyvä lapsuus ja lapsiperheiden arkielämän turvaaminen, yhteistyön tekeminen kolmannen sektorin kanssa tarvittavien palvelujen järjestämisessä, kustannustehokas ja vaikuttava verkostomainen palvelurakenne, jossa hyvinvointia edistetään panostamalla ennaltaehkäisevään työhön ja varhaiseen puuttumiseen.

Nuorisotyön osalta haasteena nähdään toimiva yhteistyö eri toimijoiden kesken sekä lasten ja nuorten harrastustoiminnan lisääminen ja sosiaalinen vahvistaminen. Yhteistyötä pyritään tiivistämään muun muassa Setti-nettinuorisotiedotuspisteiden avulla sekä monialaisten yhteistyöryhmien toiminnalla. Harrastustoimintaa ja sosiaalista vahvistamista lisätään tekemällä yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa sekä kehittämällä toimitiloja ja vertaisryhmätoimintaa, Jelppiverkon ja työpajan toimintaa. Perhetyön osalta tarvitaan lisää resursseja sosiaalityöhön ja lapsiperheiden kotipalveluun sekä ennaltaehkäisevään perhetyöhön. Kouluissa pyritään perheiden tukemiseen. Tärkeäksi nähdään myös oppi-

lashuollon kehittäminen sekä erityishuomiota vaativien lasten ja nuorten opetuksen järjestäminen. Oppilashuoltoa kehitetään erillisen oppilashuollon kehittämishankkeen avulla. Kallion laatimassa Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa on yhdeksi toimijaksi nimetty seurakunta. Seurakuntatyön kehittämis ehdotukseksi on kirjattu eniten apua tarvitsevien perheiden tavoittaminen. (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2010-2013, Peruspalvelukuntayhtymä Kallio.)

Reisjärvellä Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelma on laadittu vuosille 2011- 2012. Vuoden 2009 kouluterveyskyselyn mukaan yläkoululaisten terveys oli parantunut ja myös terveystottumuksissa oli tapahtunut muutosta hieman parempaan verrattuna edelliseen kouluterveyskyselyyn. Muutosta huonompaan suuntaan oli ylipainoisuudessa, hampaiden hoitamisessa sekä tupakoinnin lisääntymisessä. Myös vanhempien ja nuorten välisissä keskusteluyhteyksissä esiintyi huolenaihetta. Kouluterveyskyselyn mukaan haasteena nuorten hyvinvoinnin edistämässä nähdään nuorten kokeman vanhemmuuden puutteen vähentäminen ja vanhemmuuden vastuun tukeminen. Nuorten hyvinvointiin vaikuttaviksi painopistealueeksi Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmaan on nimetty lasten ja nuorten sekä lapsiperheiden hyvinvoinnin ja turvallisuuden tukeminen. Tavoitteiksi on kirjattu lasten, nuorten ja vanhempien yhteyden tukeminen ja lisääminen, syrjäytymisen ehkäiseminen, myönteisten terveystottumusten tukeminen (ravinto, liikunta, päihteettömyys, harrastukset). Tavoitteisiin pyritään muun muassa jatkamalla jo olemassa olevia palveluja sekä tarjoamalla tietoa nuorten hyvinvoinnista vanhempainilloissa ja lehdissä. Koulukuraattorin palveluja lisätään ja panostetaan ennaltaehkäisevään työhön. Terveystottumusten osalta valistusta jatketaan edelleen ja lasten ja nuorten monipuolisia harrastusmahdollisuuksia tuetaan. (Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelma 2011-2012, Reisjärvi.)

Siikalatvan seutukunnassa, johon Kestilän kylä kuuluu, on tehty Lasten ja nuorten hyvinvointistrategia vuosille 2007-2012. Vakavana huolenaiheena on nähty huolestusti voivien lasten ja nuorten määrän lisääntyminen. Kouluihin liittyvinä ongelmina on mainittu opiskeluvaikeudet, luvattomat poissaolot, työilmapiiiriongelmat sekä puutteelliset fyysiset työolot. Nuorten päihteiden käyttö on lisääntynyt. Lisäksi päihteiden käyttäminen aloitetaan entistä nuoremmalla iällä. Huolenaiheena mainittiin myös nuorten heikko tietämys seksuaaliterveydestä sekä nuorten erilaiset

fyysiset oireet kuten päänsärky, niska- ja hartiaseudun kivut ja heikentynyt suuhygienia. Myös epäterveelliset ruokailutottumukset nähtiin hyvinvointia heikentävänä tekijänä.

Siikalatvan seutukunnassa oli mietitty SWOT- analyysin avulla alueen vahvuuksia ja heikkouksia sekä mahdollisuuksia ja uhkatekijöitä lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta. Vahvuuksina mainittiin puhdas ja turvallinen ympäristö, palvelujen saatavuus ja toimivuus, mahdollisuudet liikunnan harrastamiseen, kirjastopalvelut sekä alueella jo olemassa oleva osaaminen ja eri tahojen yhteistyö sekä halu panostaa lasten ja perheiden palveluihin. Heikkoutena mainittiin pitkät välimatkat, sivukylien liian vähäiset palvelut ja harrastusmahdollisuudet. Koulujen lakkauttamiset ovat aiheuttaneet kasvua luokkien oppilasmäärissä. Muina huolenaiheina mainittiin puutteet vanhemmuuden tukemisessa sekä oppilashuollossa.

Strategian painopistealueiksi on nimetty vanhemmuuden tukeminen ja varhainen puuttuminen, lapsi- ja nuorisolähtöisyys, terveesti eläminen sekä ammattitaitoisen henkilöstön saaminen ja pitäminen lasten ja nuorten palveluissa. Tavoitteeksi on kirjattu, että eri toimijoiden ja perheiden välisellä yhteistyöllä tuetaan sekä vanhempien parisuhdetta että vanhemmuutta. Lisäksi vanhemmille tiedotetaan tarjolla olevista tuista, palveluista ja etuuksista. Tavoitteena on myös vanhempien työllistyminen. Lapsi- ja nuorisolähtöisen toiminnan tavoitteena on lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen sekä nuorten osaamisen esille tuominen. Alueen kuntiin esitetään perustettavaksi nuorisovaltuustoa erääksi vaikuttamiskanavaksi lapsille ja nuorille.

Toiseksi tavoitteeksi on kirjattu tuen ja avun saaminen lapsille ja nuorille eri elämäntilanteissa. Kouluterveydenhuollossa pyritään kartoittamaan nuorten mielen-terveyttä masennusmittareiden avulla. Lisäksi hyödynnetään kolmannen sektorin tarjoamia lasten ja nuorten toimintoja. Muina tavoitteina on mainittu tapahtumista, palveluista sekä harrastusmahdollisuuksista tiedottaminen, koulujen viihtyvyyden parantaminen sekä palvelujen saatavuus riippumatta siitä missä lapsi asuu. Toimenpiteeksi on esitetty muun muassa palveluoppaan laatimista tarjolla olevista palveluista Internetiin, palvelujen tarjoamista yli kuntarajojen sekä kuljetuksen järjestämistä palveluihin, harrastuksiin ja tapahtumiin.

Terveesti elämisen tavoitteeksi on kirjattu säännöllisten ja terveellisten elämäntapojen oppiminen, päihteiden käytön vähentäminen sekä käytön aloittamisen lykkääminen, nuorten tietoisuuden lisääminen seksuaaliterveydestä sekä liikunnan nostaminen osaksi perheiden arkea. Alueella aiotaan järjestää erilaisia kampanjoita liittyen terveesti elämiseen ja koululaisille aletaan tarjota välipala. Päihteiden käyttöön pyritään puuttumaan välittömästi, päihdevalistusta tehdään eri toimijoiden kanssa ja se aloitetaan jo ala-aste ikäisille. Myös vanhempien asenteisiin pyritään vaikuttamaan. Yläasteikäisille aiotaan järjestää Päihdelabyrintti joka kolmas vuosi. Seksuaaliterveyden opetusta kehitetään kouluissa. Liikuntaa pyritään lisäämään pitämällä liikuntapalveluiden hinnat edullisina ja kehittämällä asuinalueita liikuntaan ja muuhun harrastamiseen houkutteleviksi. (Lasten ja nuorten hyvinvointistrategia 2007-2012, Siikalatva.)

5 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen aihe ja tutkimusongelmat

Opinnäytetyön aihetta valittaessa pohdimme hyvinvoinnin käsitettä sekä sitä, miten eri-ikäiset ihmiset sen ymmärtävät. Erityisesti nuorten heikentynyt hyvinvointi on ollut yhteiskunnassamme paljon esillä. Nuoret ovat tulevaisuuden aikuisia ja päätöksentekijöitä. Opinnäytetyömme aiheen valintaa ohjasi myös työkokemuksemme nuorten parissa. Opinnoissamme olemme suuntautuneet sekä palveluohjaukseen että varhaiskasvatus- ja perhetyöhön. Tutkimuskohteen valinta tukee siten myös omaa ammatillista kasvuamme. Opinnäytetyömme aiheeksi muotoutui lopulta ”Peruskoulun 9. luokkalaisten käsityksiä hyvinvoinnista Oulun eteläisellä alueella”.

Nuorten hyvinvointia on mitattu erilaisin mittarein, kuten kouluterveyskyselyt 8. ja 9. luokkalaisille. Nuorten terveydestä, sosiaalisista suhteista sekä koulumenestyksestä on laadittu tilastoja, jotka kuvastavat nuorten hyvinvoinnin tilaa aikuisten laattimien mittaristojen avulla.

Tutkimuksen pohjaksi selvitimme alueen kuntien elinkeinorakennetta, väestömäärää sekä palvelurakennetta. Päätimme valita tutkimusjoukkoomme nuoria viidestä eri kunnasta. Valintakriteereiksi muodostui kuntien kuuluminen viiteen eri sosiaali- ja terveysalueeseen: peruspalvelukuntayhtymä Selänteen alueelta Reisjärvi, peruspalvelukuntayhtymä Kallion alueelta Nivala, sosiaali- ja terveystpiiri Helmen alueelta Siikalatvan kunnasta Kestilän kylä, Kalajoki sekä Oulainen.

Tutkimusongelman muotoutuminen vei aikansa. Halusimme selvittää nuorten käsitystä hyvinvoinnista, mutta toisaalta myös hyvinvointipalvelujen saavutettavuutta sekä kehittämistarpeita. Ensimmäisessä tutkimusongelmassa pyrimme saamaan esille nuoren oman käsityksen hyvinvoinnista. Toisen tutkimusongelman tarkoituksena oli valottaa nuorille suunnattujen hyvinvointipalvelujen saatavuutta. Halusimme tietää kohtaavatko kuntien järjestämät hyvinvointipalvelut nuoren. Lisäksi tavoitteena oli tuoda kuntien päättäjätasolle tietoa siitä, puuttuuko nuorille tarpeel-

lisiä hyvinvointipalveluja kuntien alueilta tai nouseeko nuorten toiveista hyvinvointipalvelujen kehittämistarpeita. Tutkimusongelmiksi muotoutuivat:

1. Millainen käsitys peruskoulun 9. luokkalaisella on hyvinvoinnista?
2. Mitä hyvinvointipalveluja 9. luokkalaisen kotikunnassa on tarjolla ja mitä palveluita hän kaipaisi lisää?

Asettamistamme tutkimuskysymyksistä sekä aineiston sisällöstä rakensimme tutkimuksemme teemat: nuorten käsitykset hyvinvoinnista, hyvinvointipalvelujen saatavuus sekä nuorten toiveet ja kehittämis ehdotukset. Näitä teemoja käytimme tutkimustulostemme analyysissa.

5.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksemme aiheen selkeytyminen johti kohti kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Laadullinen tutkimusmenetelmä antoi mahdollisuuden tarkastella nuoren käsitystä hyvinvoinnista monipuolisesti.

Hirsjärvi, Remes & Sajavaara (2005, 152-155) toteavat teoksessaan Tutki ja kirjoita kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana olevan todellisen elämän kuvaaminen. Kvalitatiivisella tutkimuksella pyritään siis kuvaamaan kokonaisvaltaisesti tutkimuksen kohdetta. Laadulliselle tutkimukselle tyypillistä on aineiston kerääminen tutkittavan kohteen havainnoinnin ja keskustelun kautta. Lomakkeita ja testejä voidaan käyttää täydentävänä apukeinona. Kvalitatiivisen tutkimuksen aineiston monitahoisen tarkastelun kautta saadaan esille tutkittavien näkökulmat ja ääni. Lisäksi tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti sekä kohdejoukosta nousevaa aineistoa käsitellään ainutlaatuisena.

Aihetta oli lähestyttävä mielestämme laadullisen tutkimuksen kautta, koska tutkimuksessa halusimme nimenomaan tutkia nuorten omaa käsitystä. Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja tällöin on otettava huomioon myös tulosten moninaisuus. (Hirsjärvi ym. 2005.)

Tutkimukseen osallistuvien nuorten määrän arvelimme olevan lähes sata nuorta viidestä eri kunnasta, joten erilaiset haastattelumuodot tutkimusmenetelmänä suljimme pois. Ajatuksena oli saada nuoret kirjoittamaan omasta hyvinvointikäsityksestään. Keskustelimme aineiston kattavuudesta ja päädyimme valmistamaan kysymyslomakkeen kirjoitelmien tueksi. Kirjoitelmien ja kysymyslomakkeista saatujen tulosten avulla saisimme vastaukset tutkimusongelmiimme. Tutkimusta varten aineiston keruu toteutettiin nuorten laatimien kirjoitelmien sekä kysymyslomakkeista saatujen vastausten avulla.

Kirjoitelman nuoret kirjoittivat otsakkeella ”Minun hyvinvointini”. Kysymyslomakkeessa oli neljä avointa kysymystä koskien hyvinvointia sekä hyvinvointipalveluita. Avointen kysymysten avulla pyrimme saamaan nuorilta spontaaneja ajatuksia. Kysymyksiä pyrittiin muokkaamaan helposti ymmärrettäviksi ja selkään muotoon. Samalla poistimme mahdollisuuden vastata kyllä- ja ei-vastauksin. Jokaisen kysymyksen jälkeen oli vastaukselle varattu tilaa kolmen rivin verran. (Vilkkä 2005.)

Hyvinvoinnin käsitystä ei avattu nuorille, jotta ohjaamista tiettyyn suuntaan ei tapahtuisi. Tutkimukseen osallistuneiden 9. luokkien opettajat lukivat saatekirjeen oppilaille ennen kirjoitelmien tekemistä sekä kysymyslomakkeeseen vastaamista. Kirjoitelmien kirjoittamisen sekä kysymyksiin vastaamisen järjestystä pohdittiin, mutta päätös jätettiin nuorelle itselleen. Lomakkeen kysymykset antoivat jonkin verran suuntaa myös kirjoitelman kirjoittamiseen.

5.3 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyömme tutkimussuunnitelman esittelimme toukokuussa 2011. Tämän jälkeen otimme yhteyttä kyseisten kuntien sivistysjohtajiin ja pyysimme heiltä tutkimusluvat. Syksyllä koulutyön käynnistyttyä koulujen äidinkielen opettajat valitsivat itse koulultaan luokan, jolle kysely tehtäisiin. Lähetimme valituiksi tulleille kouluille saatekirjeet, kirjoituskonseptit sekä kysymyslomakkeet. Valmiin aineiston saimme lokakuussa 2011. Kirjoitelmia saimme yhteensä 84 kappaletta.

Saatuamme tutkimusmateriaalin litteroimme sen ja luokittelimme teemoittain. Teemat syntyivät kirjoitelman aiheesta ja kysymyslomakkeiden kysymyksistä. Teemoille mietimme vielä alateemat, joita käytimme analysointivaiheessa. Hyvinvoinnin teoriaa rupesimme keräämään vasta aineiston saatuamme. Teoriaa keräsimme muistakin lähteistä, mutta Allardtin (1976) having-loving-being -luokittelu tuntui meidän mielestämme käyttökelpoiselta omassa tutkimuksessamme.

Opinnäytetyömme tekemisen aikana kokoonnuimme HYWE- hankkeen edustajien kanssa säännöllisin väliajoin palavereihin ja pohdimme tutkimuksemme suuntaa. Siitä oli meille apua tutkimuksen eteenpäin viemisessä.

5.4 Tutkimuksen luotettavuus

Tuomen ja Sarajärven (2009, 134) mukaan laadulliseen tutkimukseen kuuluu monia erilaisia perinteitä ja eri tutkimusoppaiden ohjeissa annetaan useita erilaisia ohjeita ja keinoja tutkimuksen luotettavuuden tarkasteluun. Metodikirjallisuudessa tutkimuksen luotettavuutta on totuttu arvioimaan tutkimuksen validiteetin eli pätevyyden ja reliabiliteetin eli toistettavuuden mukaan. Nämä kriteerit eivät ehkä sellaisenaan sovi laadulliseen tutkimukseen. Hirsjärven (2005) mukaan tutkijan käyttämät menetelmät, esimerkiksi kysymyslomakkeen kysymykset, saatetaan käsittää eri tavalla kuin tutkija on ajatellut. Jos tutkija analysoi aineistoa oman käsityksensä mukaan, tuloksia ei voi pitää pätevinä. (Hirsjärvi 2005, 216.)

Vilkka (2005) erittelee tutkimuksen toistettavuuden tutkimuksen käytännön toistettavuuteen ja tutkimustekstin teoreettiseen toistettavuuteen. Hänen mukaansa tutkimusta ei milloinkaan voi toistaa täysin samanlaisena, koska jokainen kvalitatiivinen tutkimus on sellaisenaan ainutlaatuinen. Eri tutkijat voivat päätyä erilaisiin tutkimustuloksiin, mutta oman tulkintansa ohella tulisi tutkijan löytää myös se tulkinta, johon joku toinen tutkija on häntä ennen päätenyt. Muussa tapauksessa voidaan epäillä tutkimuksen luotettavuutta. Jotta tutkimuksella olisi omalla alallaan tieteellistä merkitystä, sitä pitäisi pystyä testaamaan käytännössä. Tutkimuksen teoreettinen toistettavuus tarkoittaa sitä, että lukijan tulisi päätyä tutkimustekstissä samoihin tuloksiin kuin tutkija. Jotta näin kävisi, se edellyttää tutkijalta tutkimusprosessin

tarkkaa kuvausta sekä päättelyn ja tulkinnan esille tuomista aineistolainauksien avulla. (Vilkka 2005, 159-160.)

Kaikissa tutkimuksissa tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa tutkija itse. Laadullisessa tutkimuksessa tämä korostuu erityisesti, koska tutkijan oma pohdinta on niin suuressa roolissa. Tutkijan omat ominaisuudet kuten ikä, sukupuoli, uskonto tai arvomaailma ei saa vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 135-136.) Myös Vilkan (2005) mukaan laadullisen tutkimuksen yksi tärkeimmistä luotettavuuden kriteereistä on tutkija itse. Tutkijan tulisi muistaa arvioida tutkimuksen luotettavuutta koko ajan niin teorianmuodostuksen, analyysitavan, luokittelun, tutkimisen, tulkinnan kuin johtopäätöksiensäkin suhteen. Tutkijan tulisi tehdä myös arviointia tekemistään ratkaisuksista suhteessa tutkimuksen tavoitteisiin. (Vilkka 2005, 160.)

Tutkimusta tehdessämme ja siitä raportoidessamme olemme pyrkineet siihen, että tutkimuksen luotettavuus ei missään vaiheessa kärsisi. Olemme pyrkineet luomaan uskottavuutta ja luotettavuutta tutkimukseemme muun muassa sillä, että aineistoa kerätessämme nuoria ei ohjattu kirjoittamisen alkuvaiheessa eikä sen aikana, jotta saisimme nuoren oman äänen kuuluviin. Toisaalta se voi olla osittain myös tutkimustamme heikentävä tekijä johtuen siitä, että hyvinvointi käsitteenä saattaa olla vaikeasti ymmärrettävä yhdeksäsluokkalaiselle kirjoittajalle ja vaikuttaa siksi aineiston sisältöön. Ennen kirjoittamisen aloittamista nuorille luettiin laatimamme saatekirje, jossa kerrottiin tutkimuksesta sekä kirjoitelman aiheesta. Saatekirjeellä halusimme tiedottaa nuorille tutkimuksesta sekä tähdentää sitä, että kaikkien kirjoitukset ovat tutkimuksemme kannalta yhtä tärkeitä eikä ole olemassa oikeita tai vääriä vastauksia. Aineistoa analysoidessamme ja siitä raportoidessamme halusimme ottaa mukaan lainauksia nuorten kirjoituksista, jotta nuorten ajatukset hyvinvointiin liittyvistä asioista välittyisivät lukijoille ja he pystyisivät pääteleämään, miksi olemme tulleet tiettyihin johtopäätöksiin. Tutkimuksemme luotettavuutta tukee osaltaan sekin, että aiemmin tehdyissä samankaltaisissa tutkimuksissa on saatu osin samanlaisia tuloksia.

5.5 Aineiston analyysi

Käytimme tutkimuksessamme aineistolähtöistä sisällönanalyysimenetelmää. Se on perusmenetelmä, jota voidaan käyttää yleisesti kvalitatiivisen tutkimuksen analyysimenetelmänä. Tässä menetelmässä on Vilkan (2005, 140) mukaan tavoitteena löytää jokin yhteinen toiminnan logiikka tai tyypillinen kertomus tutkimusaineistosta. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 108) esittelevät aineistolähtöistä sisällönanalyysimenetelmää Milesin ja Hubermanin (1994) kuvaaman kolmivaiheisen prosessin kautta. Prosessin vaiheet ovat: 1. aineiston redusointi eli pelkistäminen, 2. aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3. abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen.

Ensimmäisessä vaiheessa aineisto redusoidaan eli pelkistetään. Siinä on kysymys aukikirjoitetun aineiston pelkistämisestä siten, että tutkimukselle epäolennainen informaatio karsitaan pois. Tämä voidaan tehdä joko tiivistämällä informaatiota tai pilkkomalla se osiin. Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset ohjaavat aineiston pelkistämistä; tutkimustehtävän kannalta olennaiset ilmaukset litteroidaan tai koodataan. Tämä voidaan tehdä siten, että etsitään aukikirjoitetusta aineistosta tutkimustehtävän kysymysten avulla niihin sopivia ilmaisuja, jotka merkitään tietyllä tavalla, esimerkiksi erivärisillä alleviivauksilla. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.)

Ennen varsinaisen sisällönanalyysin aloittamista on määriteltävä analyysiyksikkö, esimerkiksi yksittäinen sana tai keskustelussa se voi olla myös kokonainen lause. Analyysiyksikkönä voi toimia myös lauseen osa tai useita lauseita sisältävä ajatuskokonaisuus. Tutkimustehtävä ja aineiston laatu ohjaavat analyysiyksikön määrittämistä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.)

Toisessa vaiheessa aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään koodattujen alkupe-
räisilmausten mukaan etsien aineistosta käsitteitä, jotka kuvaavat samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia. Käsitteet, jotka tarkoittavat samaa asiaa, ryhmitellään ja niistä kootaan yhteinen luokka, joka nimetään sen sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Luokiteltaessa yksikkönä voidaan käyttää esimerkiksi tutkittavan ilmiön ominaisuutta, piirrettä tai käsitystä. Yksittäisiä tekijöitä luokiteltaessa yleisempien käsitteiden alle saadaan aineisto tiiviimpään muotoon. Klusteroinnin avulla luo-

daan pohja tutkimuksen perusrakenteelle sekä saadaan alustavia kuvauksia tutkitavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.)

Tuomen ja Sarajärven (2009, 111) mukaan aineistolähtöisen sisällönanalyysimenetelmän kolmas vaihe on aineiston abstrahointi, jossa luodaan teoreettiset käsitteet valikoimalla ja erottamalla tutkimuksen kannalta olennainen tieto. Klusterointivaihetta voidaan pitää osana abstrahointiprosessia. Abstrahoinnissa informaatio käsitteellistetään eli siinä edetään alkuperäisinformatiossa esiintyvistä kielellisistä ilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin.

5.6 Aikaisemmat tutkimukset

Etsiessämme aikaisempia tutkimuksia nuorten hyvinvoinnista, olimme yllättyneitä, että niitä oli Oulun Eteläisen alueella tehty aika vähän. Valtakunnallisesti toteutetaan vuosittain Terveysten ja hyvinvoinninlaitoksen peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaille sekä lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoille tekemät kouluterveyskyselyt, joita koskevissa raporteissa kuvataan sukupuolten välisiä eroja sekä verrataan maakunnittain ja lääneittäin nuorten hyvinvoinnin tilaa.

Keski-Suomen alueella on Sirkka Viiala (2010) tehnyt sosiaalityöhön liittyvän pro gradu-tutkielman Jyväskylän yliopistolle tutkimalla kuntalaisten mielipiteitä lasten ja nuorten hyvinvoinnista Kangasalla. Tässä tutkimuksessaan Viiala selvittää lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyviä tarpeita paikkakunnalla. Tutkimustulosten mukaan koululaiset kantoivat eniten huolta tulevaisuudesta, koulukiusaamisesta ja läksyjen määrästä sekä kouluissa olevien aikuisten puuttumisesta, luokkaryhmien suuresta koosta sekä koulutilojen huonoista fyysisistä puitteista. Aikuisten mielestä turvallisuuden tunne ja yhteisöllisyys sekä eri toimintayksiköiden, koulujen ja päiväkotien fyysisten rakenteiden merkitys lasten ja nuorten turvallisuuden ja viihtymisen kannalta olivat tärkeitä. Lasten ja nuorten hyvinvointia tukevin tekijöinä pidettiin turvallisuuden tunteen sekä yhteisöllisyyden ja sosiaalisten taitojen lisäämistä. (Viiala 2010).

Oulun Eteläisen alueella on tehty koko väestöä koskevia tutkimuksia, kuten Taina Suihkosen vuonna 2004 tekemä kysely "Kansalaisten kokemuksia hyvinvointipalveluista Oulun Eteläisen alueella". Kyselyyn vastasivat kaikki ikäluokat 14-96-vuotiaisiin. Sen mukaan kuntien hyvinvointipalveluiden toimivuudessa ja saatavuudessa oli suuria eroja. Pankki-, posti- ja kauppapalvelut olivat parhaiten kuntalaisten saavutettavissa. Sen sijaan saatavuus koulutus- ja kulttuuripalveluissa koettiin huonoksi. Parhaina kuntalaisten tarpeisiin vastaavina hyvinvointipalveluina pidettiin lapsiperheille suunnattuja palveluja, kuten äitiys-, lastenneuvola- sekä päivähoitopalveluja sekä koululais- ja opiskelijaterveydenhuoltoa. Kuntien päättäjille esitettiin terveisiä, joissa toivottiin erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaamista kaikille kuntalaisille iästä riippumatta, alueen työpaikkojen ja palveluiden lisäämistä sekä lasten ja nuorten hyvinvointiin panostamista. Koetun hyvinvoinnin osalta pidettiin ihmissuhteita, asuinympäristöä ja asumismukavuutta sekä henkistä vireyttä tärkeimpinä tekijöinä. Työllisyystilanne, taloudellinen tilanne sekä vapaa-ajanviettomahdollisuudet sisälsivät eniten hyvinvoinnin vajetta aiheuttavia asioita. (Suihkonen 2004.)

Nuorten hyvinvointiin liittyen löysimme Oulun seudun ammattikorkeakoulussa Nina Koskenkankaan ja Elina Rahkon vuonna 2007 tekemän opinnäytetyön "On niin hyvä olla nyt." Hyvinvointiin vaikuttavat tekijät Siikalatvan seutukunnan 9. luokkalaisten kuvaamina. Tutkimuksen kohteena on ollut 20 Pulkkilan yläkoulun 9. luokan nuorta. Tässä tutkimuksessa nuorten mielestä heidän hyvinvointiinsa vaikuttavia tekijöitä olivat opiskelu, ihmissuhteet, asuminen, harrastukset, terveys, päihteet/päihhteettömyys, toimeentulo, eläimet sekä vaikutusmahdollisuudet. Tulosten mukaan keskeisimpiä hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä olivat opiskelu, ihmissuhteet ja harrastukset. (Koskenkangas & Rahko 2007.)

Tuoreimpia nuoria koskevia Pohjois-Suomen alueella tehtyjä tutkimuksia lienee Oulun seudun kunnissa vuoden 2011 lopulla julkistettu Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen toteuttama hyvinvointikysely, joka tehtiin 11-, 14- ja 17-vuotiaille sekä 18-29-vuotiaille. Tämän kyselyn tulosten mukaan nuorimpien ikäryhmässä valtaosalla eli noin 70-90 prosentilla menee hyvin. Vanhempien ryhmässä hyvinvoivien osuus on 70-80 prosenttia. Vaikeudet näyttävät kasaantuvan osalla nuorista. Professori Petri Kinnusen mukaan hyvät tulokset tässä kyselyssä

antanevat todellisuutta hieman paremman kuvan, koska todennäköisesti kaikkein huonoimmin voivat eivät ole ottaneet osaa kyselyyn. Lasten ja nuorten hyvinvoinnissa tärkeimmäksi asiaksi nousi kavereiden ja sosiaalisten verkostojen merkitys. Yksinäisyys oli tämän tutkimuksen mukaan selkeä riski hyvinvoinnille. Yksinäisyyden lisäksi muita riskitekijöitä olivat syrjäytymisen ja kiusatuksi tulemisen kokemukset, jotka kasaantuivat samoille lapsille ja nuorille. Kaverit ja perhe koettiin tärkeimmiksi sosiaalisen tuen antajiksi. (Talvensaari 2011.)

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Nuorten käsitykset hyvinvoinnista

Osa nuorista oli pohtinut kirjoitelmassaan hyvinvointia perusteellisesti tuoden esille omia näkemyksiä ja kokemuksia, mutta osa oli kirjoittanut vain muutaman rivin aiheesta. Nuoret totesivat kirjoituksissaan hyvinvoinnin käsitteen olevan laajan ja vaikean. He olivat kuitenkin käsitelleet hyvinvointia fyysisen, psyykkisen sekä sosiaalisen hyvinvoinnin kautta.

6.1.1 Kalajoki

Kalajoelta tutkimukseemme osallistui Merenojan koulun 16 yhdeksännen luokan nuorta.

Hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Hyvinvointia edistävinä asioina Kalajoen nuorten vastauksissa korostuivat liikunta, ruoka, harrastukset ja kaverit. Lisäksi mainittiin riittävä uni, koulun käynti, perhe, vapaapäivät, kauneudenhoito, huolenpito, henkinen tasapaino, kulttuuri, mahdollisuudet luovaan toimintaan niin musiikin kuin taiteen parissa, rentoutuminen, terveydenhuolto ja mukavat asiat. Kirjoituksissa hyvinvointi nousi esille myös elämänlaadun ylläpitäjänä.

”Hyvinvointi on tärkeä, koska se vaikuttaa paljon siihen millainen oma elämä on.”

Terveys. Nuorten kirjoituksissa korostui fyysinen terveys osana hyvinvointia. Terveysteen oleellisesti vaikuttavana tekijänä nousi esille terveellinen ravinto. Joku nuori kirjoitti sekä ruoan laadulla että määrällä olevan merkitystä. Eräs nuori kirjoitti terveellisen ravinnon vaikuttavan myös keskittymiskykyyn. Satunnainen herkuttelukin koetaan hyvänä asiana, kunhan se ei ole jatkuvaa. Joidenkin nuorten mielestä liikunta liittyy hyvinvointiin lähes yhtä tärkeänä osatekijänä kuin ravinto. Fyysisen kunnon ylläpitämisen lisäksi liikunnalla koetaan olevan myös rentouttava ja

stressiä lieventävä vaikutus. Eräs nuori kirjoitti selvittävänsä ajatuksiaan lenkkeilyn avulla. Lisäksi useiden Kalajoen nuorten mielestä myös riittävä unen määrä vaikuttaa positiivisesti hyvinvointiin. Hyvin nukutun yön jälkeen olo tuntuu levänneeltä ja pirteältä. Joku nuori kirjoitti voivansa fyysisesti paremmin kuin edellisenä vuonna, jolloin koulussa ei vielä ollut parakkeja ja koulun homeongelmat heikensivät fyysistä terveyttä. Jonkun mielestä hyvinvointi on hyvää oloa ja hyvää elämää.

”Hyvinvointiini auttaa hyvä ruokavalio”

”Voin hyvin kun olen saanut tarpeeksi unta ja maha on täysi”

”Tykkään myös liikkua ja kuntoilla luonnossa. Esimerkiksi pyöräily ja kävely/juoksu/lenkkeily on mukavaa ja auttaa selvittämään päätä”

Fyysisen terveyden lisäksi kirjoituksista tuli esille myös psyykkinen terveys osana hyvinvointia. Psyykkistä terveyttä käsiteltiin lähinnä sitä heikentäviä asioita esiin nostamalla. Kirjoituksissa oli viitattu koulutehtävien aiheuttamaan stressiin. Hyväksyi keinoksi stressin lieventämisessä koettiin mukavien asioiden tekeminen. Tänä päivänä niin yleinen nuorten masentuneisuus nousi myös esille kirjoituksissa. Masennuksesta selviämisessä nuori kokee perheen ja ystävät tärkeäksi tueksi. Eräs nuori liittyy hyvinvointiinsa sen, että itse hyväksyy tekemänsä valinnat.

”Huonosti mä voin silloin kun on liikaa stressiä esim. koulutehtävistä.”

”Henkinen puoli... on parantunut. Kärsin noin vuoden tai kauemmin masennuksesta. Apuna selviämisessä olivat äiti ja kaverit.”

”Hyvinvointi merkitsee minulle hyvää oloa ja sitä että itse olen tyytyväinen elämänvalintoihini.”

Ympäristö. Jotkut nuoret mainitsivat hyvinvoinnin käsityksissään ympäristöön liittyviä hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Ympäristöllä on tärkeä merkitys, kun nuori haluaa rauhoittua itsekseen. Vaikka kavereiden seura koetaankin hyvin tärkeäksi asiaksi, joku nuori kirjoittaa tarvitsevänsä hyvinvointiinsa myös yksinäisyyttä. Eräs nuori koki tärkeänä hyvinvointiin vaikuttavana asiana ympärillä olevista asioista huolehtimisen. Jonkun nuoren mielestä rakennuksista ja teistä tulisi pitää parempaa huolta.

”Rakennuksista ja yleisestä ympäristöstä tulisi pitää parempaa huolta. Nyt tiet ovat kuoppaiset ja koulu homeessa.”

”Tarvitsen hyvinvointiini myös yksinäisyyttä.”

Palvelut. Kalajoen nuoret toivoivat kirjoituksissaan parannusta terveystalouteen ja kulttuuripalveluihin. Joku nuori kokee tärkeäksi sen, että sairaalasta saatava apu on laadukasta. Toinen kirjoittaa kokeneensa ikävänä asiana ulkomaalaisten lääkäreiden kielitaidottomuuden.

”Kerran yksi ulkomaalainen lääkäri ei ymmärtänyt kaikkea sanomaani niin se oli epämukavaa.”

”Oman ja muiden hyvinvoinnin kannalta olisi tärkeää että apu sairaalassa olisi hyvää.”

Kaverit, ystävät, perhe. Kaverit ja ystävät nousivat keskeisimmäksi tekijäksi Kalajoen nuorten hyvinvoinnin käsityksissä. Jotkut nuoret kertoivat viettävänsä suurimman osan vapaa-ajastaan kavereiden kanssa. Nuorten mukaan kavereiden ja ystävien kanssa pidetään hauskaa, vietetään aikaa yhdessä ja puhutaan nuorille tärkeistä asioista. Joku kertoi purkavansa tunteita kavereiden seurassa. Toinen kokee ystävien seuran rentouttavana. Kaverit toimivat myös kuuntelijoina toisilleen. Kirjoituksista nousi esille myös perheen merkitys hyvinvointia rakentavana tekijänä. Perheen kanssa vietetty aika koetaan tärkeänä asiana.

”Kaverit ja perhe ovat osa hyvinvointiani sillä voin pitää hauskaa heidän seurassaan ja kuunnella ja purkaa tunteita.”

”Minun hyvinvointiani edistää kaverit ja niiden kanssa yhdessä oleminen.”

Harrastukset ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet. Harrastusten hyvinvointia parantava vaikutus nousi esille useissa nuorten kirjoituksissa. Kirjoitusten mukaan harrastukset parantavat sekä fyysistä että psyykkistä hyvinvointia. Erään nuoren mielestä jokaisella nuorella pitäisi olla ainakin yksi mieluinen harrastus. Toisen nuoren mukaan harrastukset auttavat stressin lieventämisessä. Eri harrastuksista mainittiin muun muassa musiikki, liikunta, ratsastaminen, tietokonepelit ja lukemi-

nen. Kirjoituksista nousi esille myös vapaapäivät, lomat ja itselle suotu aika hyvinvointia ylläpitävinä asioina.

"Minä viihdyn musiikillisten ja luovien harrastusteni parissa. Jokaisella pitäisi olla ainakin yksi mieluinen harrastus."

"Hyvinvointiini auttavat vapaapäivät, lomat ja oma aika."

Hyvinvointia heikentäviä tekijöitä. Keskeisimpänä terveyttä heikentävänä tekijänä nuoret olivat maininneet koulun homeongelmat. Nuoret kertoivat saaneensa koulussa päänsärkyä ja monet olivat tunteneet väsymystä. Joidenkin nuorten hyvinvointia heikensi tupakointi. Tupakoinnin negatiiviset vaikutukset kyllä tiedetään, mutta siitä huolimatta jotkut tupakoivat. Jonkun mielestä hyvinvointia heikentävät riidat kavereiden tai perheen kanssa, joku koki toisten ikävät kommentit hyvinvointia heikentävinä. Muina heikentävinä tekijöinä mainittiin riitely, stressi, väsymys, raskas kouluviikko, väärät kasvatusmallit, huonot ympäristötekijät, sairaudet ja köyhyys, huumausaineet, puutteellinen uni ja epäterveellinen ruoka.

"Mulla on välillä vähän huono olo ton homekoulun takia, ei siellä voi opiskella."

"Tupakointi pilaa hyvinvointia, mutta ei tee mieli lopettaa koska illat ovat tylsiä jos ei voi polttaa."

TAULUKKO 2. Kalajoki

Hyvinvointia edistävät tekijät	Hyvinvointia heikentävät tekijät
<ul style="list-style-type: none"> • Terveelliset elämäntavat • Harrastukset • Kaverit • Koulunkäynti • Perhe • Vapaapäivät • Kauneushoito • Huolenpito • Henkinen tasapaino • Mahdollisuudet luovaan toimintaan(musiikki, taide) • Rentoutuminen • Terveystenhuolto • Mukavat asiat 	<ul style="list-style-type: none"> • Homekoulu sekä sen aiheuttama väsymys ja päänsärky • Riitely • Stressi • Väsymys • Raskas kouluviikko • Väärät kasvatusmallit • Huonot ympäristötekijät • Sairaudet • Köyhyys • Huumausaineet • Puutteellinen uni • Epäterveellinen ruoka • Tupakka • Riidat kavereiden ja perheen kanssa • Loukkaavat puheet

6.1.2 Siikalatva/Kestilä

Kestilän yhtenäiskoulusta tutkimukseen osallistui 18 yläkoulun yhdeksäsluokkalaista nuorta.

Hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Nuorten käsitykset hyvinvoinnista liittyivät vahvasti terveyteen, kouluun, työhön, ympäristöön, saatavilla oleviin palveluihin, kavereihin, perheeseen ja muihin ihmissuhteisiin sekä harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin. Näiden asioiden nuoret kertoivat edistävän tai lisäävän omaa hyvinvointiaan. Tärkeitä asioita olivat myös turvallisuuden ja hyvän mielen kokeminen. Vastauksissa mainintoja saivat myös "koti, terveellinen elämä, oma rauha, järjestelmällisyys, pehmyt sänky" ja "kaikki hauska". Kaikille ei tullut mitään hyvinvointia edistävää asiaa mieleen. Monissa vastauksissa nousi esille asioita, joita yksi kirjoittajista kuvasi näin:

"En ole ihan varma mitä tällä hyvinvoinnilla tarkoitetaan, mutta minä itse ymmärrän sen näin: Voin hyvin silloin, kun liikun tarpeeksi, syön monipuolisesti ja tarpeeksi, minulla on kavereita, koulutyö sujuu hyvin, perheen kanssa menee hyvin jne."

Terveys. Useimmat Kestilän nuoret olivat nostaneet esille hyvinvointikäsityksissään terveyteen liittyviä asioita. Yhtenä tärkeimmistä terveyteen liitettävistä ja hyvinvointia ylläpitävistä asioista oli nuorten mielestä liikunta. Nuoret pitivät myös monipuolista, riittävää ja maukasta ravintoa tärkeänä. Myös hyvä kouluruoka mainittiin. Lisäksi nousi esille riittävän unen merkitys. Erään kirjoittajan mielestä on hyvä asia, että koulu alkaa Kestilässä vasta yhdeksältä, mikä mahdollistaa nuorille pitempien yöunien nukkumisen ja siten paremman jaksamisen koulussa.

"Hyvinvointini on minulle tärkeää. Terveellinen ruokavalio ja tarpeellinen liikkuminen pitää minut terveenä."

"Sekin on tosi hyvä juttu, että koulu alkaa vasta yhdeksältä aamulla, eikä kahdeksalta, kuten monilla paikkakunnilla, niin kerkeää nukkua kauemmin ja on sitten koulussakin pirteämpi."

Jotkut nuoret pitivät hyvinvointia myös sairauksien vastakohtana eli terveenä pysymisenä. Kirjoituksissa pohdittiin myös fyysisen ja psyykkisen terveyden merkitystä.

"Itselläni menee todella hyvin, en ole ollut sairaana pitkiin aikoihin.."

"Henkiseen hyvinvointiini vaikuttaa moni asia..."

Hyvinvointia kuvattiin myös yksinkertaisesti hyvän olon tilaksi. Oman hyvän olon lisäksi muiden ihmisten kokema hyvä olo vaikutti myös nuoren omaan hyvinvointiin. Moni Kestilän nuori olikin tämän hetkiseen hyvinvointiinsa tyytyväinen.

"Olen tällä hetkellä ihan tyytyväinen hyvinvointiini."

"Minä haluaisin että kaikilla olisi hyvä olla...Hyvinvointi on sitä että on hyvä olla."

Palvelut. Nuoret näkivät erilaisten palveluiden olemassaololla ja saavutettavuudella olevan osuutta omalle hyvinvoinnilleen. Kirjoituksissa oli mainittu sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut, kuten lääkäri-, hammaslääkäri-, kouluterveydenhoitajan ja koulukuraattorin palvelut. Palvelut koettiin tärkeiksi hyvinvoinnin ylläpitämisessä, mutta joidenkin palveluiden kohdalla saatettiin mainita, että niitä ei kuitenkaan ole tarvinnut käyttää. Koulun yhteydessä oleva kirjasto oli myös nuorten mielestä hyvinvointia tukeva palvelu. Nuorten kirjoituksissa mainittiin lisäksi apteekkipalvelut sekä muut hyvinvointipalvelut.

"Fyysisestä hyvinvoinnistani huolehditaan ja minulla on mahdollisuus saada terveydenhuoltoa kun sitä tarvitsen."

"Koulukuraattorille voi kertoa huolia ja mennä puheille melkein milloin vain."

Koulu ja työ. Nuorten mielestä opettajilla ja koulun muulla henkilökunnalla oli merkitystä hyvinvoinnin kannalta. Kirjoituksissa nousi esille opettajien lisäksi keittäjien ja siivoojien osuus koulussa koettuun viihtyvyyteen, mikä puolestaan edisti nuorten kokemaa hyvinvointia. Hyvinvoinnin kokemista lisäsi myös se, että koulunkäynti sujui hyvin. Yksi nuorista pohti työssäkäynnin vaikutusta omaan hyvin-

vointiinsa, nähden siinä sekä hyvinvointia tukevia, että hyvinvointia haittaavia tekijöitä.

"Hyvinvointiini vaikuttaa myös koulu ja kirjasto...Koulussa on hyvät opettajat ja muu henkilökunta..."

Ympäristö. Luonnossa liikkumisella oli tärkeä merkitys nuoren elämässä. Luonnon lisäksi eläimet ja niiden kanssa puuhaileminen näyttävät lisäävän nuorten kokemaa hyvinvointia. Ympäristöllä oli merkitystä myös hiljaisuuden ja rauhan kokemisessa.

"Luonto ja eläimet ovat myös suuri osa elämääni. Luonnossa kuljeskelu on erittäin rentouttavaa ja harrastan sitä päivittäin. Tykkään touhuta eläimiemme, koiran, kissojen ja hevosen kanssa."

"Oma rauha ja hiljaisuus silloin tällöin vaikuttaa edistävästi hyvinvointiini."

Kaverit, ystävät, perhe, muut ihmissuhteet. Kaverit ja ystävät olivat nuorten sekä sosiaalisen että psyykkisen hyvinvoinnin kannalta merkityksellisiä. Kavereiden takia kouluunkin oli mukava mennä. Nuori, jolla oli paljon ystäviä, koki olevansa onnellinen. Ystävien kanssa oli nuorten mielestä tärkeää viettää aikaa ja keskustella. Kavereiden seurassa vietetty aika koettiin hauskaksi ja rentouttavaksi. Myös perheen ja kodin merkitys hyvinvoinnille mainittiin monissa kirjoitelmissa; perheen keskellä oleminen ja puuhaileminen rauhoittivat nuorta. Kodin ja vanhempien antama esimerkki järjestelmällisyyden ja järjestyksen ylläpidossa nähtiin osana henkisen hyvinvoinnin rakentumista. Nuoret toivat kirjoituksissa esille kavereisuhteitten lisäksi muutkin ihmissuhteet ja olivat oivaltaneet, että erilaisten ihmisten kanssa toimeen tuleminen lisäsi omaa hyvinvointia.

"Minulla on paljon ystäviä, ja olen siitä onnellinen. Heidän kanssa oleminen on hauskaa ja rentouttavaa, ja heidän kanssaan voi keskustella kaikesta."

"Perheen kanssa tekeminen ja oleminen rauhoittaa."

"Mun hyvinvointiin vaikuttaa ihmiset mun ympärillä...Hyvä seura on kyllä paras juttu..."

Harrastukset ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet. Liikunnan lisäksi myös muut harrastukset nähtiin hyvinvointiin vaikuttavana tekijänä. Harrastuksiinkin liitettiin vahvasti kavereiden seuran merkitys. Jotkut olivat huomanneet, että harrastusmahdollisuudet eivät aina vaadi erillisiä tiloja, ohjausta tai toiminnan järjestämistä. Nuoret kykenivät hakeutumaan harrastusten pariin itsenäisesti luonnon keskelle metsästämään ja kalastamaan tai kaikille kuntalaisille avoimiin palveluihin, kuten liikuntasalille, jääkiekkokaukaloihin tai vaikkapa kirjastoon. Harrastusmahdollisuuksia löydettiin myös kodin piiristä, perheen kanssa yhdessä musisoiden tai lukien. Harrastukset tarjosivat rentoutumisen ja arjesta irtaantumisen mahdollisuuden lisäten samalla hyvinvoinnin kokemista.

"Myös harrastukset vaikuttavat hyvinvointiini. Täällä ehkä suosituin harrastus on yleisurheilu. Nuorille voisi olla enemmän toimintaa ja tapahtumia. Niissä tapaisi kavereita, jotka ovat minun hyvinvoinnilleni tärkeitä ja tarpeellisia."

"Kestilässä on mielestäni aika hyvät harrastusmahdollisuudet. Kirjasto on hyvä ja saliltakin voi varata vuoron ja mennä kaveriporukalla esim. pelaamaan sählyä."

Hyvinvointia heikentäviä tekijöitä. Useimmat hyvinvointia heikentävät asiat liittyivät Kestilän nuorten kirjoituksissa terveystalveluiden heikkoon saatavuuteen. Kirjoituksissa tuli esille tyytymättömyys Kestilän huonoon lääkäritilanteeseen. Kirjoituksissa oli useita mainintoja ambulanssin puuttumisesta, koska sen tulemiseen kauempaa saattoi asuinpaikasta riippuen kestää jopa tunti. Koska Kestilässä ei ole sairaalaa tai vuodeosastoa, sen puuttumisen katsottiin heikentävän hyvinvointia. Hyvinvointia heikentäviksi asioiksi Kestilän nuoret nimesivät tupakoinnin tai tupakan, joka ilmaistiin joissakin vastauksissa "kessunpoltoksi" tai "röökiksi". Muita Kestilän nuorten mielestä hyvinvointia heikentäviä asioita olivat onnettomuudet, huonot elintavat, vähäiset harrastukset, vähäinen liikunta, vähäiset harrastusmahdollisuudet, saasteet, olut, roskaruoka, terveydenhoito henkilöstön välinpitämättömyys, terveystalvelujen puutteellisuus. Muutamat vastasivat: "en tiedä", tai ettei tule mitään hyvinvointia heikentäviä asioita mieleen. Yhdeksi hyvinvointia heikentäväksi asiaksi mainittiin, että omalta kylältä ei saa lääkärintodistusta mopokorttia varten. Parista kirjoituksesta kävi ilmi, että kirjoittaja ei voinut hyvin:

"Minun hyvinvointiini vaikuttavat Siikalatvan ihanat lääkärit jotka eivät ota mitään vaivaa tosissaan, ja koska voin nyt huonosti, en jaksa kirjoittaa, kiitos ja näkemiin."

"En voi kovin hyvin koska vaikka esim. loukkaat itsesi niin ambulanssilla menee JOPA YLI TUNTI!"

Joku nuori näki stressin kokemisen ja ongelmat ihmissuhteissa henkistä hyvinvointia heikentävänä asiana:

"Liika stressi ja ongelmat ihmissuhteissa heikentävät henkistä hyvinvointiani."

Eräs kirjoittaja pohti työssäkäynnin ja mopolla ajamisen vaikutuksia hyvinvoinnilleen. Mopolla ajaminen oli luonnollisesti vähentänyt hänen liikkumistaan kävellen.

"Minun hyvinvointiini vaikuttaa työpaikka. En tiedä, onko se hyväksi vai pahaksi hyvinvoinnilleni...Mopokortin takia en enää kävele paljoa."

TAULUKKO 3. Kestilä

Hyvinvointia edistävät tekijät	Hyvinvointia heikentävät tekijät
<ul style="list-style-type: none"> • Terveelliset elämäntavat(ravinto, liikunta, uni) • Kaverit • Terveystenhuolto • Kirjasto • Erilaiset terveystenpalvelut • Kaikki hyvinvointipalvelut • Kaupat • Koti • Terveellinen elämä • Oma rauha • Järjestelmällisyys • Pehmeä sänky • Kaikki hauska • Muut ihmissuhteet • Koulu • Työ • Ympäristö • Harrastus- ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet 	<ul style="list-style-type: none"> • Terveystenpalveluiden heikko saatavuus ja puutteellisuus • Huono lääkäritilanne • Sairaalan ja vuodeosaston puute • Ambulanssin puute • Terveystenhoitohenkilöstön välinpitämättömyys • Tupakointi • Onnettomuudet • Huonot elintavat • Vähäiset harrastukset ja harrastusmahdollisuudet • Roskaruoka • Stressi • Ongelmat ihmissuhteissa • Työ • Liikunnan puute • Olut • Saasteet

6.1.3 Nivala

Nivalassa tutkimukseen osallistui 18 oppilasta Niva-Kaijan koulun yhdeksänneltä luokalta.

Hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Nuoret olivat listanneet hyvinvointiaan edistäviksi tekijöiksi terveellisten elämäntapojen, kavereiden sekä heidän antaman tuen, hyvien harrastusten, perheen sekä hyvän ympäristön lisäksi työn, musiikin, eläimet sekä elämän ilot. Muita mainintoja olivat onnistumisen kokemus, koulumenestys ja kaikki kiva tekeminen.

”Hyvinvointini koostuu liikunnasta, kalastuksesta, metsästyksestä ja muista harrastuksista. Nukkumisesta, ravinnosta, vapaa-ajasta, kavereista ja muista seikoista.”

”Hyvinvointi on laaja käsite ja siihen kuuluu monia osa-alueita.”

Terveys. Terveys liitettiin vahvasti hyvinvointiin. Moni nuori totesi olevansa terve ja tyytyväinen siihen, ettei ole sairas. Nuoret näyttivät ymmärtävän hyvinvoinnin pitkälti terveellisten elämäntapojen kautta. Unen, ravinnon ja liikunnan tasapainon todettiin olevan hyvinvointia. Eräs nuori kirjoitti voivansa hyvin silloin, kun ruoka maistuu ja nukuttaa hyvin. Kirjoituksista nousi esille myös ruokailun säännöllisyyden merkitys; kouluruokailun lisäksi päivällinen ja iltapala nautittiin kotona. Riittävä nukkuminen koettiin myös tärkeäksi, sillä liian lyhyet yöunet vaikuttivat nuoren keskittymiskykyyn. Hyvinvointi liitettiin terveiden elämäntapojen noudattamiseen. Osa nuorista kuvasi hyvinvointia myös hyvänä olona.

”Hyvinvointiin kuuluu, että nukkuu hyvin ja syö oikein. Syömisestä täytyy olla säännöllistä ja normaali ruoka-ajat ovat terveellisempää kuin silloin tällöin napostelu.”

”Jos nukkuu huonosti niin seuraavana päivänä väsyttää eikä mihinkään voi keskittyä.”

Moni nuorista kirjoitti hyvinvoinnin olevan sitä, että ei ole suuria murheita tai stressiä. Eräs nuori toi esille vakavan sairauden tai surun aiheuttamat muutokset hyvinvointiin. Hyvinvointi tuotiin esille esimerkiksi uuden asian oppimisena koulussa.

Onnistumisen kokemus, kuten hyvä numero kokeesta, lisäsi nuoren hyvinvointia. Hyvinvointi oli monelle nuorelle itseensä luottamista ja onnistumista erilaisten haasteiden edessä.

”... on perusonnellinen. Ei ole koko ajan armotonta stressiä yms.”

”Minulla hyvinvointia nostaa myös se, jos onnistun jossain esimerkiksi liikunnassa tai koulussa.”

”Hyvinvointi on mielestäni sitä, ettei mikään paina mieltä tai mitään ei tarvitse murehtia.”

”... ja aika usein koenumeroissa näkyy hyvinvointi.”

Koulu ja työ. Eräs nuori kirjoitti tekevänsä töitä viikonloppuisin ja lomien aikana. Hänen mielestään työ on yksi osa hänen hyvinvointiaan. Kirjoittaja ei tuonut esille kuitenkaan rahan tai palkan merkitystä. Toinen nuori totesi tekevänsä rakennustöitä vapaa-ajallaan. Koulu mainittiin kirjoituksissa lähinnä koulumenestyksen merkityksessä.

Ympäristö. Nivalassa asuminen koettiin turvalliseksi. Eräs nuori harmitteli kaupungin kokoa, hänen mielestään se oli liian pieni. Pienessä kaupungissa kaikki tuntevat toisensa.

Palvelut. Hyvinvoinnin käsitettä oli pohdittu myös palveluiden kautta. Eräs nuorisista kirjoitti hyvinvoinnin olevan laaja käsite, joka sisältää yhteiskunnan hyvinvointipalvelut. Hän nimesi hyvinvointipalveluiksi sairaalat sekä koululaitoksen. Sama kirjoittaja totesi palveluiden tehtävän olevan hyvinvoinnin lisäämisen.

Ystävät, kaverit, perhe. Nivalalaiset nuoret pitivät erittäin tärkeänä kaverisuhteita. Kavereiden tuki on nuorelle tärkeää. Moni nuori totesi kavereiden olevan olennainen osa heidän elämäänsä. Kavereilta saatu tuki auttaa jaksamaan koulussakin. Eräs kirjoittajista pohti elämää ilman kavereita. Kavereiden kanssa voi viettää aikaa vapaa-ajalla ja koulussa. Yhteinen aika sisältää paljon hauskoja hetkiä, mutta kavereille on myös helppo puhua vakavista asioista kuten omista murheista ja ongelmista. Toisaalta nuoret pohtivat myös perheenjäsenten välisiä suhteita. Eräs

nuori kirjoitti olevansa iloinen silloin kun hänen perheensä on iloinen. Toinen nuori vertaili hyvinvointiaan koko hänen perheensä hyvinvointiin. Hänelle hyvinvointi oli sitä, että vanhemmat eivät riitele keskenään. Perhe ja perheen väliset tasapainoiset suhteet ovat nuorelle tärkeitä. Eräs nuori nosti esille läheisten ihmisten väliset riidat. Hän toivoi, ettei riitoja tai erimielisyyksiä olisi ollenkaan. Hyvät ihmissuhteet tuonevat nuorille turvallisuutta sekä vaikuttavat nuoren kokemaan onnellisuuden tunteeseen.

”Ja kaverit ja sosiaalisuus on hirmu tärkeää ainaki mulle. En tiä mitä tekisin ilman kavereita. Niille on nii helppo puhua aina kaikesta ja ne ymmärtää. Mulla on justiin ihania kavereita ja en vaihtais niitä ikinä mihinkään!!”

”Minä voin hyvin. Voin hyvin kavereitten ja perheen ansiosta .Viihdyn kavereiden kanssa ja meillä on aina hauskat jutut.”

”Hyvinvointini on hyvä, jos kotona on kaikki hyvin”

”Kun kotona on kaikki hyvin, eikä vanhemmat riitele.”

Harrastukset. Hyvinvoinniksi käsitettiin myös harrastusten kuten musiikin tuoma mielihyvä. Usealla nuorella oli omia harrastuksia ja vapaa-ajanviettotapoja. Muutama nuori kirjoitti pitävänsä musiikin kuuntelusta, toiset listasivat harrastuksiinsa jääkiekon tai salibandyn. Eräs nuori kirjoitti saavansa kannustusta harrastuksestaan myös koulussa jaksamiseen. Vapaa-aikaa vietettiin grillillä tai mopolla ajellen. Mopon omistaminen koettiin osaksi hyvinvointia. Liikunnallisten harrastusten lisäksi nuoret mainitsivat metsästyksen ja kalastuksen sekä lemmikkieläimet.

”...kuuntelen musiikkia tai käytän meidän koiraamme lenkillä.”

Hyvinvointia heikentäviä tekijöitä. Nuoret nostivat esille muun muassa yläkoulun homeongelman ja siihen liittyvien korjaustöiden vaikutuksen esimerkiksi keskittymiskykyyn. Osa nuorista koki turhautuneisuutta, koska heidän opiskelunsa kärsi. Nuoret kokivat koulun homeongelmilla olevan kielteisiä vaikutuksia terveyteen, heillä esiintyi koulupäivän aikana muun muassa päänsärkyä. Mainintoja oli myös koulun muuttuneista säännöistä sekä pitkistä koulupäivistä ja kouluruuasta.

”Muuten ois hyvä asua Nivalassa, ellei koulu ois niin homeessa. Korjaustöitten takia ei joskus pysty keskittymään.”

”Koulu on nyt tosi huonossa kunnossa ja se ei tosiaan edistä hyvinvointia!!”

Nuoret kirjoittivat sairauksista, riidoista läheisten ihmisten kanssa tai luottamuksen petttämisestä. Lisäksi epäterveelliset elämäntavat kuten liian lyhyet yöunet sekä riittämätön liikunta ja tupakka, alkoholi, huumeet lueteltiin heikentäviksi tekijöiksi. Masennus, suru sekä huoli läheisistä ihmisistä, mutta myös läheisten huolet vaikuttivat niin ikään kielteisesti hyvinvointiin. Nuoret toivat esille myös kotiolojen vaikutuksen hyvinvointiinsa, jos kotona asiat ovat huonosti, se heijastuu nuoren hyvinvointiin. Samansuuntainen maininta oli myös koulumenestyksestä.

TAULUKKO 4. Nivala

Hyvinvointia edistävät tekijät	Hyvinvointia heikentävät tekijät
<ul style="list-style-type: none"> • Terveelliset elämäntavat (ravinto, liikunta, uni) • Kaverit • Hyvät harrastukset • Hyvä ympäristö • Perhe • Työ • Onnistumisen kokemus • Koulumenestys • Eläimet • Musiikki • Kavereiden tuki • Vanhemmat eivät riitele • Elämän ilot • Kaikki kiva tekeminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Sairaudet • Homekoulu • Päihteet • Riidat perheen tai kavereiden kesken • Koulunkäynti • Koulupäivien pituus • Koulumenestys • Koulun muuttuneet säännöt • Luottamuksen pettäminen • Epäterveelliset elämäntavat • Sosiaaliset suhteet • Läheisten huolet • Suru • Saasteet

6.1.4 Oulainen

Oulaisista tutkimukseemme osallistui Yläkoulun 14 yhdeksäsluokkalaista.

Hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oulaisten nuorten vastauksissa hyvinvointia edistäviksi tekijöiksi lukeutui terveellinen ruoka ja liikunta. Muina tekijöinä nousi esille perhe, ystävät, harrastukset ja nukkuminen. Lisäksi mainittiin ulkoilu kaverien kanssa, uusiin ihmisiin tutustuminen, hyvä koulumenestys, hyvät elämäntavat, sosiaalisuus, ihmiset jotka välittävät, hyvät terveydenhoitomahdollisuudet, positiivinen ilmapiiri, viihde ja raha.

Terveys. Useimpien Oulaisten nuorten mielestä terveys liittyy vahvasti hyvinvointiin ja eräs nuori kirjoittikin, että ilman terveyttä ei voisi olla kovin hyvinvoiva. Kirjoituksissa korostui terveellinen ravinto sekä riittävä unen määrä fyysiseen terveyteen vaikuttavina tekijöinä Joku kirjoitti huolehtivansa terveydestään syömällä terveellisesti ja monipuolisesti sekä harrastamalla liikuntaa. Toinen nosti esille esimerkkinä terveellisestä ravinnosta hedelmien, marjojen ja viljojen merkityksen. Eräs nuori nosti esille myös elämäntapavalinnat hyvinvointiin liittyen. Joku taas kirjoitti hyvinvoinnin olevan sitä, että sairastuessaan pääsee lääkäriin ja on mahdollisuus saada lääkkeitä sairauksiin. Joku ajattelee hyvinvoinnin olevan sairauden vastakohta. Jonkun mielestä hyvinvointi on yksinkertaisesti sitä, että itse tuntee voivansa hyvin ja on terve.

"Voin hyvin kun olen syönyt runsaan aamiaisen ja nukkunut tarpeeksi."

"Hyvinvointiin kuuluu kun syö terveellisesti, liikkuu melko paljon, nukkuu tarpeeksi, ei juo viinaa, ei polta tupakkaa eikä käytä huumeita."

"Hyvinvointiini kuuluu ruoka ja terveydenhoito. Huolehdin terveydestäni syömällä terveellisesti ja harrastamalla liikuntaa."

"Hyvinvointi on sitä että ei ole sairas, on suht hyväkuntoinen."

Kirjoituksista nousi esille psyykkinen terveys ja siinä esiintyvät ongelmat. Ongelmina oli mainittu masennus, syömishäiriöt sekä päihteiden käyttö. Joku kertoi psyykkisten ongelmien vaikutuksesta koulunkäyntiin. Nuoret ovat saaneet apua

ongelmiinsa ja kirjoittamisen hetkellä tilanteen koettiin menneen parempaan suuntaan.

”Minä olen ollut masentunut ja senpä takia minun on ollut vaikea olla koulussa ylä-asteelle päästyäni. Alkoholia käytän todella usein.”

Koulu. Muutamat Oulaisten nuoret mainitsivat myös koulun osana heidän hyvinvointiaan, vaikka koulunkäynti ei aina miellyttäisikään. Koulunkäynnin sujuminen koettiin tärkeänä asiana. Erään nuoren mukaan koulu kuuluu olennaisena osana hyvinvointiin, koska annetun opetuksen lisäksi koulu tukee oppilaiden terveyttä ja sosiaalisia suhteita. Joku nuori mainitsi opiskelun hyvässä ja puhtaassa ilmapiirissä omaan hyvinvointiinsa kuuluvaksi tekijäksi. Eräässä kirjoituksessa viitattiin suomalaisten nuorten olevan onnekkaita, koska täällä on mahdollisuus koulunkäyntiin. Joku piti ammattiin kouluttautumista hyvinvointiin kuuluvana asiana.

”Koulu on tietysti myös osa hyvinvointia sillä siellä saa opetusta, ruokaa ja näkee ystäviä.”

”Ja vaikka koulussa ei aina olekaan niin hauskaa niin sekin on minun hyvinvointia.”

”...koulunkäynti siksi, että olemme onnekkaita verrattuna kehitysmaihin.”

Palvelut. Joissakin nuorten kirjoituksissa kehuttiin Oulaisten terveystalvia ja liikuntamahdollisuuksia. Terveystalvistä mainittiin terveystalvakeskus ja hammashoitola. Myös poliisi ja paloasema mainittiin kirjoituksissa. Kauppapalvelut ja ruokaravintolat koettiin hyviksi ja riittäviksi. Oulaisten kirjasto nousi esille muutamissa kirjoituksissa hyvänä paikkana. Sen valikoimaa ja tunnelmaa kehuttiin. Joku näki myös lääkäripäivystyksen ja synnytysosaston paikkakunnalla tärkeänä asiana. Eräs nuori kokee tärkeänä sen, että tietää mistä apua on saatavissa. Joku nuori kirjoitti Oulaisissa olevan hyvät hyvinvointipalvelut; tarvittaessa apua on saatavissa.

”Tärkeää hyvinvointiini liittyen on se, että tiedän että lähellä on sairaala ja poliisi.”

”Tärkeää on myös että Oulaisissa on synnytyssairaala ja päivystys.”

”Kirjasto on tärkeä osa elämääni ja Oulaisissa on loistava kirjasto.”

”Paikkakunnalla on ihan hyvät hyvinvointipalvelut, apua saa jos sitä tarvitsee.”

Kaverit, ystävät, perhe ja muut ihmissuhteet. Kaverit ja ystävät ovat Oulaisten nuorten mielestä keskeisimpiä heidän hyvinvointiinsa vaikuttavia tekijöitä. Moni nuori oli perustellut kavereiden merkitystä sillä, että heille voi puhua omista asioistaan, heidän kanssaan yhdessä tekeminen on hauskaa ja tärkeää. Joku kirjoittaa ystävien olevan tärkein osa hänen hyvinvointiaan. Toinen sanoo ystävien kuuntelevan ja ymmärtävän. Monissa kirjoituksissa nostettiin esille perhe hyvinvoinnin osatekijänä. Joku kirjoitti tarvitsevansa tukea, huolenpitoa ja turvallisuutta perheeltään voidakseen hyvin. Eräs nuori kirjoittaa ihmisten olevan hänelle tärkeitä. Kun perhe, ystävät ja sukulaiset voivat hyvin, voi itsekin hyvin.

”Hyvinvointini tärkein osa on mielestäni ystävät. Minulla olisi erittäin tylsää ilman heitä, vietän nykyään suurimman osan ajastani ystävien seurassa, ilman heitä en pärjäisi.”

”Ilman ystäviä en voisi hyvin, sillä he saavat minut aina iloiseksi. He kuuntelevat ja ymmärtävät minua.”

”Perhe on tärkeä. Tarvitsen heidän tukea, huolenpitoa ja turvallisuuden tunnetta voidakseni hyvin.”

Harrastukset ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet. Joidenkin nuorten kirjoituksista nousi esille harrastukset hyvinvointia lisäävinä tekijöinä. Niitä pidetään lähes yhtä tärkeinä kuin kavereita ja ystäviä. Eräs nuori kokee tärkeäksi sen, että saa harrastaa sitä mitä itse haluaa. Joku kirjoittaa Oulaisissa olevan hyviä harrastusmahdollisuuksia. Televisio ja tietokonekin nähdään omalla tavallaan hyvinvointia lisääviksi tekijöiksi.

”Harrastukset edistävät minun hyvinvointiani ja haluaisin, että Oulaisissa olisi enemmän tanssillisia harrastusmahdollisuuksia.”

”Harrastukset parantavat hyvinvointia ja täällä on hyviä harrastusmahdollisuuksia.”

”Myös televisio ja tietokone edistävät omalla tavallaan hyvinvointia, ne voivat lievittää stressiä, tuottaa hyvää mieltä ja niiden ääressä voi viettää aikaa.”

Joidenkin nuorten hyvinvoinnin käsityksiä oli vaikea sijoittaa johonkin tiettyyn teemaan. Erään nuoren mielestä hyvinvointi on sitä, että on hauskaa eikä ole rahahuolia ja saa itse päättää elämästään. Toinen kirjoittaa hyvinvoinnin olevan laaja asia ja jokaisella olevan omanlaisensa käsitys hyvinvoinnista. Eräs nuori kirjoitti kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnistaan tähän tapaan: ”Minun hyvinvointini on sitä että on kavereita eikä tarvitse pitkästyä yksinäisyydessä, ei tarvitse olla nälissään, elää pelossa, on turvallinen olo ja hyvä mieli.”

Hyvinvointia heikentäviä tekijöitä. Eräs nuori pohti sitä, miten ihmisten terveys huononee epäterveellisten elämäntapojen myötä. Joku kirjoittaa huonojen olosuhteiden heikentävän hyvinvointia, joku toinen pohtii kiusaamisen ja syrjimyksen vaikutuksia hyvinvointiin. Muina hyvinvointia heikentävinä asioina mainittiin huono sää, ärsyttävät ihmiset, liian vähäinen liikunta, unen puute, liian vähäinen ravinto, sairaudet, riidat, tupakointi ja kaikki paha. Myös muutamia asiattomia mainintoja esitettiin viitaten henkilön uskontoon tai rotuun.

”Yleensä ihmisten kunto romahtaa kun ne on koko ajan tietokoneella, ei liiku tai käyttää päihkeitä.”

”Hyvinvointiani huonontaa varsin paljon huono ilma, ärsyttävät ihmiset, muiden kiusaaminen ja syrjiminen.”

TAULUKKO 5. Oulainen

Hyvinvointia edistävät tekijät	Hyvinvointia heikentävät tekijät
<ul style="list-style-type: none"> • Terveelliset ja hyvät elämäntavat • Perhe • Ystävät • Harrastukset • Ulkoilu kavereiden kanssa • Uusiin ihmisiin tutustuminen • Hyvä koulumenestys • Sosiaalisuus • Ihmiset, jotka välittävät • Terveystieteiden mahdollisuudet • Positiivinen ilmapiiri • Viihde • Raha 	<ul style="list-style-type: none"> • Epäterveelliset elämäntavat (liikunnan ravinnon, unen puute) • Huonot olosuhteet • Kiusaaminen, syrjiminen • Huono ilma • Ärsyttävät ihmiset • Liian vähäinen liikunta • Sairaudet • Riidat • Tupakointi • kaikki paha

6.1.5 Reisjärvi

Reisjärveltä osallistui 18 oppilasta Kisa-tien koulun yhdeksänneltä luokalta.

Hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Nuorten mielestä liikkuminen, riittävä nukkuminen ja terveellinen ravinto edesauttoivat heidän hyvinvointiaan. He ymmärsivät terveellisten elämäntapojen vaikuttavan myönteisesti hyvinvointiin. Hyvinvointia edistäväksi asiaksi mainittiin myös kodin ja perheen sekä kavereiden merkitys. Ulkoilu sekä luonnossa liikkuminen ja harrastukset, kuten musiikki koettiin hyvinvoinnin kannalta merkitykselliseksi. Muita hyvinvointia edistäviä tekijöitä olivat hyvinvointipalvelut, koulu sekä koulun tarjoama lounas.

Terveys. Kirjoitelmissaan nuoret käsittelivät hyvinvointia kokonaisvaltaisesti fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin kautta. He kirjoittivat hyvinvoinnin olevan terveyttä, hyvää kuntoa ja hyvää oloa. Moni totesi olevansa terve ja tyytyväinen siihen, että sairastaa vain vähän. Terveelliset elämäntavat kuten riittävä liikunta, terveellinen ruoka sekä riittävän pitkät yöunet tulivat esille monissa kirjoituksissa. Nuoret kirjoittivat myös koululounaan tärkeydestä nuoren hyvinvoinnille

”kun syö terveellisesti, liikkuu tarpeeksi paljon ja nukkuu hyvät yöunet, voi sanoa, että voi hyvin.”

”Hyvinvoinnin pohjana on mielestäni terveys. Jos ei ole terve ei voi harrastaa eikä käydä kouluja.”

”Myös hyvä hygienia ja terveys edistävät hyvinvointiani joten yritän pitää itseni terveenä.”

Hyvinvointia käsiteltiin hyvän olon ohella onnellisuuden ja turvallisuuden tunteen sekä stressittömän elämän kautta. Muutamia nuoret kuvasivat hyvinvointia sanoilla rentous ja kärsivällisyys. Moni kirjoitti hyvinvoinnin olevan mukavaa oloa ja sitä, että on hyvä itsetunto ja tyytyväinen itseensä. Eräs nuori pohti kirjoituksessaan oman henkisen hyvinvointinsa vaikutusta myös läheisiin ihmisiin. Nuoret mainitsivat hyvinvoinnin olevan myös sitä, ettei kiusata tai syrjitä.

”Minun käsitykseni hyvinvoinnista on se että ihminen on onnellinen ja terve.”

"Hyvinvointi merkitsee minulle paljon ja antaa onnellisuuden tunteen pitkäksi aikaa. Jaksan paljon paremmin ja muistan enemmän asioita...Minusta se on ennemminkin, sitä, miltä itsestä tuntuu ei mitä sinulle sanotaan..."

"Hyvällä hyvinvoinnilla on minulle suuri merkitys koska jos voin itse huonosti se yleensä vaikuttaa mielentilaani ja siitä voi kärsiä muutkin kuin vain minä itse. Haluaisin myös huolehtia kavereideni ja perheeni hyvinvoinnista, koska jos voi kaikki hyvin eivät välit huonone ja aina pystyy puhumaan kaikesta!"

Koulu. Eräs nuori arveli kirjoituksessaan koulun liittyvän hyvinvointiin. Koulu tarjoaa hyvän opetuksen lisäksi terveellisen koululounaan. Opiskelujen suunnittelu ja visio tulevaisuudesta koettiin tärkeäksi hyvinvoinnin tekijäksi. Yhdessä kirjoituksessa pahoiteltiin pienten koulujen sulkemisia.

"Koulukin on varmaan hyvinvointia vaikka aina ei tunnu siltä, onhan se hyvä että voi opiskella ja päästä töihin."

"koulussa on ihan mukavaa ja opettajat ovat hyviä. Pärjään koulussa kohtuullisen hyvin."

"Minulla on tulevaisuuden suunnitelmia ja haluan valmistua johonkin ammattiin."

Työ. Muutamat nuoret toivat esille hyvinvoinnin oman työnteon kautta. He kokivat tärkeäksi itse ansaitun palkan. Eräs nuori kirjoitti työn olevan välillä raskastakin, mutta toisinaan se toi elämään piristystä.

"terveyden, hyvän kunnon, hyvän ruuan, kavereiden, perheen, rahan ja muiden mukavien asioiden summa"

"Teen välillä viikonlopputöitä ja tienaan vähän rahaa."

"...minulla on rahaa ostaa jotain satunnaisia tavaroita joita joskus tunnen tarvitsevani."

Raha, toimeentulo. Eräälle nuorelle hyvinvointi merkitsi perustarpeiden, kavereiden ja perheen lisäksi myös rahaa ja toimeentuloa sekä hyvät elinolosuhteet.

Ympäristö. Reisjärven luonto tukee nuorten hyvinvointia. Muutama nuorista kertoi nauttivansa luonnossa liikkumisesta. Kotikunta koettiin hyväksi paikaksi asua ja elää.

”Elämäni on turvallista ja mukavaa, Reisjärvin on rauhallinen paikka.”

Ystävä, kaverit, perhe. Reisjärven nuorten hyvinvointiin liittyivät vahvasti kaverit ja perhe. Ne toivat nuorelle turvallisuutta sekä liittivät hänet yhteisöön. Ystävälle voi kertoa huolistaan ja murheistaan. Eräs nuori kirjoitti ystävien ymmärryksen olevan tärkeä asia. Ystävien todettiin myös lisäävän hyvinvointia. Hyvät suhteet läheisiin ihmisiin antoivat aineksia omalle hyvinvoinnille. Nuoren suhde vanhempiin katsottiin olevan tärkeää hyvinvoinnin kannalta. Hyvinvointiin liitettiin myös kiusaamattomuus sekä se, ettei ole riidoissa kavereiden kanssa.

”Minä voin hyvin koska olen terve ja minulla on kavereita ja hyvät suhteet vanhempiini.”

”Myös välit vanhempiin ja ystäviin vaikuttavat paljon koska jos voi keskustella omista huolistaan ja ongelmistaan kavereiden kanssa niin henkinen puoli voi hyvin joka on suuri osa omaa hyvinvointia.”

”Minun hyvinvointini on sitä että olen kavereitteni kanssa ja eikä minua kiusata tai syrjitä.”

”... vointini on tällä hetkellä hyvä, sillä minulla on hyvä suhde vanhempiini ja ystäviä muuallakin kuin Reisjärvellä.”

Harrastukset. Usea nuori kirjoitti Reisjärvellä olevan riittävästi harrastusmahdollisuuksia. Nuorten mielestä erilaiset harrastukset lisäävät hyvinvointia. Eräs nuori kirjoitti harrastavansa itselleen mukavia harrastuksia. Nuorelle itselleen mieluisat harrastukset tuottavat iloa sekä mahdollistavat rentoutumisen. Nuoret toivat esille erilaisia harrastuksia, joita he voivat harrastaa yksin tai yhdessä. Kirjoituksissa mainittiin liikuntaharrastusten, jääkiekon, pesäpallon, pyöräilyn ja tanssin lisäksi metsästys, kalastus, musiikki sekä lukeminen sekä 4H-kerho.

”Reisjärvellä mahdollisuudet harrastuksiin ovat kohtuullisen hyvät.”

”Voisin sanoa myös, että musiikki on osa hyvinvointiani sen avulla tullen iloiseksi ja tunnen itseni terveemmäksi.”

Hyvinvointia heikentäviä tekijöitä. Reisjärven nuoret oivalsivat epäterveellisten elintapojen heikentävän hyvinvointiaan. Riittämättömistä yöunista seuraa väsymystä sekä keskittymättömyyttä koulussa. Ihmissuhdeongelmat, riidat läheisten kanssa aiheuttivat nuorten mukaan murheita samoin kuin kiusaaminen ja toisten syrjiminen. Tietokoneella vietetty liiallinen aika saattaa tuoda syrjäytymisen uhan, nuori voi vieraantua kavereistaan. Vastauksissa mainittiin tupakka sekä muut päihteet. Tupakoinnin lopettamiseksi kaivattiin erilaisia tukitoimia. Muita mainintoja olivat huonot palvelut, stressi, väsymys, sairaudet, luottamuksen pettäminen, kaverit sekä saasteet.

TAULUKKO 6. Reisjärvi

Hyvinvointia edistävät tekijät	Hyvinvointia heikentävät tekijät
<ul style="list-style-type: none"> • Terveelliset elämäntavat • Ystävät/kaverit • Uusien ystävien tuoma onnellisuus • Hyvät suhteet läheisiin (perhe, kaverit) • Perhe • Terveystenhoito • Uusien taitojen oppiminen • Koulu, koululounas • Hyvä itsetunto • Onnellisuus • harrastukset • Toimeentulo • Sosiaalisuus • Kaikki palvelut • Kiusaamattomuus • Kaikilla on hyvä olla • Luonnossa liikkuminen • Ulkoilu 	<ul style="list-style-type: none"> • Epäterveelliset elämäntavat • Riidat läheisten ihmisten kanssa • Ihmissuhdeongelmat • Päihteet (alkoholi, tupakka) • Huonot palvelut • Stressi • Väsymys • Tietokone • Luottamuksen pettäminen • Kaverit • Kiusaaminen • Syrjiminen • Sairaudet • Saasteet

6.2 Hyvinvointipalvelujen saatavuus

Kysyttäessä hyvinvointipalvelujen saatavuudesta omalla kotipaikkakunnalla, kaikilla nuorilla ei ollut selvää käsitystä siitä, mitä hyvinvointipalveluilla tarkoitetaan. Aika paljon löytyi ”en tiedä” vastauksia.

6.2.1 Kalajoki

Kalajoen nuorille tutuimpia hyvinvointipalveluja tuntuivat olevan sosiaali- ja terveyspalvelut. Niistä tulivat mainituiksi terveyskeskus, kouluterveydenhoitaja, hammaslääkäri, lastenhoitopalvelut sekä vanhustenhuolto. Kauppa- ja pankkipalveluita nuoret olivat maininneet Supermarketin ja kaupat yleensä sekä apteekin. Sivistys- ja kulttuuripalveluista nousivat esille kirjasto ja koulukuraattori sekä erilaiset liikuntaryhmät ja muut aktiviteetit. Esittämässämme kysymyksessä tiedusteltiin myös sitä, mitä palveluita nuoret ovat itse käyttäneet, mutta siihen kysymykseen emme Kalajoen nuorilta saaneet vastausta.

6.2.2 Siikalatva/Kestilä

Useimmat nuoret olivat luetelleet oman kylän hyvinvointipalveluja ja muutama oli maininnut, mitä palveluja niistä oli käyttänyt. Vastauksissa mainittiin sosiaali- ja terveyspalveluista terveyskeskus-, apteekki-, hammaslääkäripalvelut, fysioterapia, kouluterveydenhuolto sekä koulukuraattorin palvelut. Hyvinvointipalveluina mainittiin myös kauppa- ja pankkipalvelut. Muutamat toivat esille liikuntapalvelut, joista mainittiin liikuntasali, punttisali, urheilukenttä ja jääkaukalo. Sivistys- ja kulttuuripalveluista nuorten vastauksissa mainittiin kirjasto ja koulu kaikkine palveluineen. Koulun yhteydessä mainittiin myös kouluruoka, jota monet nuoret pitivät hyvänä. Eräs kirjoittaja oli tuonut muista palveluista esille virkavallan. Jotkut nuoret pitivät Kestilän harrastusmahdollisuuksia hyvinä ainakin koskien erilaisia liikuntamuotoja ja pianonsoittoa.

"Hyvinvointipalveluja mielestäni täällä on ihan hyvin...Hammashoito on hyvää."

"Omalla paikkakunnallani on ihan hyvä terveydenhuolto ja olen siihen tyytyväinen."

"Liikuntamahdollisuuksia täällä on ihan mukavasti. On zumbaa, pilatesta, joitain tanssitunteja, yleisurheilua ja liikuntasali, punttisali ja kuntosali. Harrastusmahdollisuudet ovat siis aika hyvät täällä."

6.2.3 Nivala

Nivalassa nuoret olivat listanneet hyvinvointipalveluiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden terveyskeskuksen ja hammashoidon. Myös päiväkotit ja vanhainkotit olivat liitetty hyvinvointipalveluihin. Erilaiset liikunta- ja harrastuspalvelut nostettiin esille. Näitä olivat muun muassa jää- ja uimahalli. Kaupat ja ruoka- ja ravintolapalvelut, erityisesti grillit tuotiin esille. Lisäksi hyvinvointipalveluiksi oli listattu kauneussalongit, kampaamot sekä "kaupat, joissa myydään hyvinvointiin liittyviä aineita".

"Kauneushoitoja ja parturia käytän aina silloin tällöin ja niistä tulee tosi hyvälle tuulelle."

Pääosin nuoret olivat käyttäneet sosiaali- ja terveyspalveluita sekä kauneudenhoitoon liittyviä palveluita.

6.2.4 Oulainen

Oulaisten nuorille olivat myös tutuimpia hyvinvointipalveluita sosiaali- ja terveyspalvelut kuten terveyskeskus, sairaala, hammaslääkäri, mielenterveysasema, kriisiapuryhmä, A- klinikka, Taukokangas, yksityiset lääkärit, vanhainkoti, päiväkodit ja perheneuvola.

Kauppa- ja pankkipalveluista mainittiin ainoastaan apteekki. Sivistys- ja kulttuuripalveluista lueteltiin kirjasto, koulu ja harrastusmahdollisuudet. Eräässä kirjoituksessa kehuttiin Oulaisten kirjastoa, sen valikoimaa ja hyvää tunnelmaa.

Liikuntapalveluista mainittiin uimahalli, jäähalli, kuntosali ja muut liikuntamahdollisuudet. Kirjoituksista nousi esille Oulaisten tarjoamat hyvät liikuntamahdollisuudet. Palveluista nuoret kertoivat käyttäneensä terveyskeskus- ja hammashoitopalveluja, liikuntamahdollisuuksia, poliisin palveluja, kriisiapuryhmää, kirjastoa, koulu, uimahallia, jäähallia, perheneuvolaa.

6.2.5 Reisjärvi

Kysyttäessä oman paikkakunnan hyvinvointipalveluista, esille nousivat seuraavat sosiaali- ja terveyspalvelut: terveyskeskus, neuvola, hammashoito, kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi, fysioterapeutti, päiväkot. Nuoret toivoivat nopeampaa pääsyä muun muassa hammaslääkəriin tai terveyskeskukseen, jokunen oli tyytyväinen kunnan tarjoamiin terveyspalveluihin.

Liikuntapalvelut sisälsivät esimerkiksi urheilukentän ja kuntosalin käytön erilaisiin liikuntaharrastuksiin. Urheilukenttä koettiin merkittävänä hyvinvointipalveluna. Psykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin liittyen nuoret nostivat esille sivistys- ja kulttuuripalveluihin lukeutuvat koulu, kirjasto sekä nuorisotilat. Nuoret toivat esille ilmaisen koulutuksen sekä koulussa tarjottavan lounaan.

”Saan ilmaista koulutusta ja kouluruuan.”

”Koulukin on varmaan hyvinvointia vaikka aina ei tunnu siltä, onhan se hyvä että voi opiskella ja päästä töihin.”

Kauppa- ja pankkipalveluita, kuten kaupat ja apteekki, löytyi muutamasta vastuksesta. Lisäksi mainittiin seurakunta.

Terveyspalveluista nuoret olivat käyttäneet pääasiassa terveydenhoitajan ja hammaslääkärin palveluja. Vain muutama nuori kirjoitti käyttävänsä kirjasto- ja liikuntapalveluita, vaikka voisi olettaa useammankin niitä käyttävän. Kirjoitelmista kävi kuitenkin ilmi, että nuoret toivoisivat kirjaston olevan auki myöhempään sekä viikonloppuisin.

6.3 Nuorten toiveet ja kehittämisehdotukset

6.3.1 Kalajoki

Osa Kalajoen nuorista tuntui olevan tyytyväisiä nykyisiin paikkakunnalta löytyviin hyvinvointipalveluihin eivätkä he kaipaakaan uusia palveluja. Jotkut nuoret kaipaavat parannusta jo olemassa oleviin palveluihin.

”Terveystieteiden palveluissa olisi parannettavaa, samoin kulttuuripalveluissa.”

”No palveluja on riittävästi mutta se että MILLAISTA. Sairaalassa osa henkilökunnasta on suomenvirolaisia enkä ollut tyytyväinen kun lääkäri ei kerran ymmärtänyt minua täysin.”

Muutamit nuoret toivoivat parannusta teiden kunnossapitoon sekä parempia kulkuyhteyksiä. Myös palvelujen laatuun toivottiin kiinnitettävän huomiota. Muutamit nuoret toivoivat parempia nuoris- ja harrastetiloja. Myös kuntosalia sekä kulttuurisalia kaivattiin Kalajoelle.

6.3.2 Siikalatva/Kestilä

Hyvinvointipalveluiden kehittämisessä ylitse muiden nousivat Kestilän nuorten toiveissa terveyspalveluiden parantaminen ja kehittäminen; lääkäreitä kaivattiin lisää tai lääkärin toivottiin olevan useammin paikalla. Nuorten mukaan lääkärille oli vaikea saada aikaa, ja mikäli ajan sai varattua, sen saattoi saada vasta kuukauden päähän. Jonkun nuoren mielestä hammaslääkärin aikojen kanssa on sama ongelma. Myös ambulanssin saamista takaisin omalle kylälle toivottiin, koska ambulanssin tulo kauempaa saattoi kestää lähes tunnin. Tässäkin kohden tuotiin esille mopoikäisten nuorten kannalta ajankohtainen asia eli Kestilässä ei nuorten mukaan voi saada mopokorttiin vaadittavaa lääkärintodistusta, vaan se on haettava kunnan muista terveyskeskuksista.

"Lääkäreitä saisi olla enemmän ja terveyskeskus pitempään auki."

"No se ottaa päähän ku oon jo 15 vaa ku ei täältä saa sitä lääkärinto-distusta mikä nyt onkaa:)"

Kouluterveydenhoitajan ja koulukuraattorin toivottiin olevan useammin koululla. Nykyisellään kouluterveydenhoitaja oli kahtena päivänä viikossa koululla, jolloin sairasvastaanottoa pidetään vain tunnin ajan aamuisin, mikä koettiin liian vähäiseksi. Koulukuraattori oli vastausten mukaan vain kerran viikossa koululla, mikä ei ollut riittävää nuorten mielestä.

"...Koulukuraattori voisi mielestäni olla useammin meidän koululla, kuin kerran viikossa."

Omalle kylälle toivottiin isompaa terveyskeskusta ja sairaalaa. Moni vastaaja toivoi kylälle myös omaa autogrilliä, lisää kauppoja ja ruokapalveluja. Lisäksi toivottiin lisää liikuntapalveluja: jäähallia, uimahallia, harrastuspaikkoja, urheilukeskusta ja jopa kylpylää. Jonkun nuoren toivomuksena oli, että kunta tai 4H-toiminta järjestäisi useampia laskettelureissuja vuodessa ja toiveissa oli myös järjestetty linja-autokyyti jäähallille ennen kuin jääkiekon pelaaminen mahdollistuu ulkojäällä. Yksittäisissä toiveissa oli myös elokuvateatteri ja rodeo-harrastusmahdollisuus.

"Olisi kiva jos tänne koululle saataisiin iso urheilusali, niinkun pyhännällä ja rantsilassa. Tai sitten käytäisiin aina vankilansalilla. Olisi kiva jos vankilansalia voisi vuokrata."

"Niitä ruokapaikkoja tarvittaisiin ja harrastusmahdollisuuksia pitäisi olla tuplasti enemmän."

Kirjaston aukioloaikoihin toivottiin muutosta. Nykyisellään kirjasto menee Kestilässä niin aikaisin kiinni, että sinne ei ehdi koulun jälkeen, vaan on asioitava välitunneilla, jolloin aikaa on asiointiin liian vähän. Kirjaston toivottiin olevan auki kaikkina viikonpäivinä. Erään nuoren mielestä tarjontaa soittoharrastusten ja kuorotoiminnan suhteen voisi olla enemmän. Toivottiin myös enemmän toimintaa ja tapahtumia nuorille. Jonkun nuoren mielestä Kestilän kylä tuntui aika pieneltä ja hiljaiselta paikalta, jossa varsinkin viikolla aika voi käydä pitkäksi.

"Kirjaston pitäisi minun mielestäni olla pidempään illalla auki ja useampana päivänä viikossa, sillä monesti kirjasto menee jo kolmelta kiinni ja sinne ei ehdi enää koulun jälkeen. Olisi kiva, jos kirjastossa voisi käydä muulloinkin, kuin koulun välitunnilla kiireessä."

"Nuorille voisi olla enemmän toimintaa ja tapahtumia."

6.3.3 Nivala

Yläkoulun kohtalo huolestutti Nivalan nuoria. Homeinen koulu aiheuttaa päänsärkyä. Nuoret kokivat korjaustöiden vaikuttavan kielteisesti oppimiseen ja se näkyy esimerkiksi keskittymisvaikeuksina.

"Muuten olis hyvä asua Nivalassa, ellei koulu ois niin homeessa. Korjaustöitten takia ei joskus pysty keskittymään."

"Koulu on nyt tosi huonossa kunnossa ja se ei edistä hyvinvointia!!"

Nuoret toivoivat uusia isoja kauppoja sekä harrastusmahdollisuuksia, esimerkiksi keilahallia ja hevostallia. Terveyspalveluita toivottiin kehitettävän niin, että palvelua saisi helpommin ja nopeammin.

"Jos saisi parempaa palvelua Nivalan tk:sta tai lääkäristä."

Nivalassa on erilaisia harrastusmahdollisuuksia. Melko suuri osa nuorista vastasi "ei mitään" kysyttäessä puuttuvista hyvinvointipalveluista. Yhdessä vastauksessa toivottiin palveluita, jotka olisivat kohdennettuja nuorille, mutta vastauksesta ei käynyt ilmi minkälaisia.

"Erityisesti nuorille suunnattuja hyvinvointipalveluita."

6.3.4 Oulainen

Myös Oulaisten nuorista osa oli täysin tyytyväisiä kotikaupunkinsa tarjoamiin hyvinvointipalveluihin. Osa nuorista toivoi parannusta palvelujen laatuun.

”Ei tuu mieleen ainakaan mitään erikoista. Täällä on suurin piirtein mielestäni kaikki mitä tarvii.”

”En välttis tarvi lisää mitään hyvinvointipalveluja vaan haluaisin että ne mitkä hyvinvointipalvelut Oulaisissa jo on niin ne toimis hyvin. Ne jotka tarvii apua sais apua, että eelliset eka kuntoon sitte vasta lissää.”

Jotkut nuoret kaipasivat ajanviettopaikkoja sekä tekemistä ja lisää harrastusmahdollisuuksia nuorille. Muita yksittäisiä nuorten toivomia palveluja Oulaisiin ovat uusi uimahalli, Mc'Donalds sekä kylpylä.

”Nuorille paikkoja jossa voisi viettää aikaa ettei tarvi palella iltaisin.”

”Enemmän tekemistä nuorille ja enemmän harrastusmahdollisuuksia esim. musiikillista liikuntaa.”

6.3.5 Reisjärvi

Kun nuorilta kysyttiin, mitä hyvinvointipalveluja he kaipaisivat omalle paikkakunnalleen lisää, tuli vastauksia laidasta laitaan. Eniten toivottiin uusia liikuntapalveluita kuten uimahallia sekä jäähallia.

”Toivoisin vain, että Reisjärvellekin tulisi jäähalli, ettei tarvitsisi mennä Haapajärvelle asti pelaamaan.”

Vapaa-ajanviettoon toivottiin uutta nuorisotaloa sekä kahvilaa, joka olisi avoinna myöhempään sekä viikonloppuisin.

”...jotain mukavaa tekemistä viikonlopuille, sillä kirjasto ja nuorisotalo eivät ole silloin auki...”

”Enemmän nuorisotiloja ja paikkoja jossa hengata talvisin sillä talvella ulkona oleskelu sairastuttaa nuoria.”

”Harrastusmahdollisuuksia pitäisi olla enemmän, että olisi mielekästä tekemistä vapaa-ajalla.”

Nuoret nostivat vahvasti esille kavereiden ja yhdessäolon merkityksen hyvinvointiin vaikuttavana tekijänä. Nuoret toivoivat heille yhteisiä kokoontumistiloja, missä voisi viettää yhdessä vapaa-aikaa.

Fyysisen hyvinvoinnin saralta toiveita tuli ohjatun kuntosalitoiminnan, yksityislääkärin, koulun järjestämään luontoretkeilyyn sekä monitoimihallin suhteen. Toisaalta nuoret tuntuivat olevan tyytyväisiä hyvinvointipalvelujen tarjontaan.

”Mielestäni ei tarvitsisi lisää hyvinvointipalveluja.”

”Reisjärvellä hyvinvointipalveluja on väestömäärän suhteen kohtuullisesti, ... mutta voisi niitä olla enemmänkin.”

”Reisjärvellä on ihan hyvä asua, täällä on kirjasto ja urheilukenttä, kauppoja..”

Nuoret toivat esille hyvinvointipalvelujen merkityksen nuorten liikuntaa lisäävänä tekijänä ja harrastuksiin ohjaavana väylänä.

”Hyvinvointipalvelut voivat ajaa nuoria liikkumaan ja uusiin harrastuksiin.”

Vastauksista voisi päätellä, että nuoret olivat joko tyytyväisiä sen hetkisiin palveluihin tai sitten heidän oli vaikea ymmärtää hyvinvointipalvelun-käsitettä.

Yhteenvetona olemme koonneet taulukkoon 7. kaikkien tutkimukseen osallistuvien kuntien nuorten myönteisinä kokemat palvelut sekä heidän toiveitaan ja kehittämisehdotuksiaan palveluiden suhteen.

TAULUKKO 7. Nuorten listaamia hyviä asioita, toiveita ja kehittämisehdotuksia

	Nuorten mainitsemia hyviä asioita	Toiveita ja kehittämisehdotuksia
Kalajoki	<ul style="list-style-type: none"> • Palvelujen määrä 	<ul style="list-style-type: none"> • Terveyspalveluissa mm. lääkäreiden suomenkieli • Kulttuuripalvelut • Teiden kunto, yhteydet • Paremmat nuoriso- ja harrastetilat • Kuntosali • Kulttuurisali
Siikalatva/ Kestilä	<ul style="list-style-type: none"> • Mahdollisuudet liikunnan harrastamiseen • Hammashoito • Kouluterveydenhuolto • Terveysterveys • Koulunhenkilökunta • Kouluruoka • Harrastusmahdollisuudet 	<ul style="list-style-type: none"> • Lisää lääkäreitä tai useammin paikalla • Ambulanssi takaisin • Kouluterveydenhoitaja- ja kuraattori useammin tavattavissa • Ravintolapalveluita • Jäähalli, uimahalli • Kirjaston aukioloajat • Soittoharrastukset ja kuoro-toiminta • Tapahtumia nuorille • Kylpylä • Rodeo
Nivala	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mahdollisuudet liikunnan harrastamiseen • Jäähalli • Uimahalli 	<ul style="list-style-type: none"> • Koulun kunto • Uusia kauppia • Harrastusmahdollisuuksia, kuten keilahalli, hevostalli • Terveyspalvelujen laatu, nopeammin lääkärille • Nuorille kohdennettuja palveluja
Oulainen	<ul style="list-style-type: none"> • Mahdollisuudet liikunnan harrastamiseen • Kirjaston palvelu 	<ul style="list-style-type: none"> • Palvelujen laatu • Ajanviettopaikkoja • Harrastusmahdollisuuksia • Uusi uimahalli • Mc Donalds • Kylpylä
Reisjärvi	<ul style="list-style-type: none"> • Terveyspalvelut • Urheilukenttä • Ilmainen koulutus sekä ruoka • Petäjänmäen ulkoilualue • Luonto 	<ul style="list-style-type: none"> • Monitoimihalli • Uimahalli • Jäähalli • Uusi nuorisotalo • Kahvila, esim. musiikkikahvila • Harrastusmahdollisuuksia • Ohjattu kuntosalitoiminta • Luontoretket, esim. koulun järjestämät • Kirjaston aukioloajat

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää nuorten käsityksiä hyvinvoinnista ja heidän kokemuksiaan hyvinvointipalvelujen saatavuudesta Oulun Eteläisen alueella. Tässä luvussa tarkastelemme saamiamme tutkimustuloksia suhteessa hyvinvointiteoriaan eli tutkimuksemme teoreettiseen viitekehykseen. Kuten alussa totesimme, hyvinvointi on käsitteenä laaja ja monimerkityksinen. Se on myös kontekstisidonnainen, joten se saa eri tilanteissa erilaisia määritelmiä. Jokainen ihminen kokee myös oman hyvinvointinsa subjektiivisesti eli ei ole olemassa yhtä ja oikeaa määritelmää hyvinvoinnista. (Siltaniemi ym. 2005, 8; Suutari 2008, 6.)

Tässä tutkimuksessa saamamme tulokset voidaan järjestää Allardtin (1976) luoman hyvinvoinnin kolmijaon pohjalta: having, loving, being, (eli elintaso, yhteisyys-suhteet ja itsensä toteuttamisen muodot). Tutkimuksessa mukana olleet nuoret pitivät terveellisiä elämäntapoja, kuten liikuntaa, terveellistä ravintoa ja riittävää unta hyvinvointinsa tukipilareina (having). Sosiaaliset suhteet, erityisesti kaveri- ja perhesuhteet nousivat vahvasti esille nuorten hyvinvointikäsityksissä (loving). Nuorille olivat myös harrastukset tärkeä osa heidän mieltämäänsä hyvinvoinnin kokonaisuutta (being). Tutkimusjoukkomme oli laadullisen tutkimuksen kohteeksi melko laaja, joten nostamme tässä esille vain muutamia tuloksissa esille tulleita päälinjoja.

Yhdistämme tutkimuksessamme sekä tarpeisiin että resursseihin perustuvaa tarkastelutapaa. Resurssilähtöisesti voidaan mitata erilaisia elintason osatekijöitä, kuten terveys, koulutus, työllisyys, asumisolot, asuinympäristö, perhesuhteet, sosiaaliset suhteet sekä taloudelliset ja poliittiset resurssit. Tähän tarkasteluun liittyvä elämän eri osa-alueiden subjektiivinen tyytyväisyysarvio luetaan tarvelähtöiseksi ja elämänlaatuun kuuluvaksi tutkimusalueeksi. (Siltaniemi ym. 2005, 9.) Olemme soveltaneet edellä lueteltuja asioita Allardtia (1976) sekä Siltaniemeä ym. (2005) mukaillen omiin tutkimustuloksiimme ja koonneet ne taulukon muotoon.

TAULUKKO 8. Tutkimuksissa käytetyt objektiiviset ja subjektiiviset indikaattorit suhteessa aineellisiin ja ei-aineellisiin indikaattoreihin Erik Allardtin (1976) ja Silta-
niemen ym. (2005) jaotteluja mukailtuna

	Objektiiviset indikaattorit	Subjektiiviset indikaattorit
Aineelliset	Elintaso (Ulkonaiset olosuhteet) - terveydentila - koulu - työ - palvelujen saavutettavuus ja palvelujen olemassaolo	Tyytyväisyys ja tyytymättömyys (Asennoituminen omiin ulkonaisiin olosuhteisiin) - terveys - koulumenestys - taloudellinen tilanne - ympäristö: turvallisuus, viihtyisyys, pitkät välimatkat - hyvinvointipalvelujen vastaa- minen tarpeisiin - harrastukset ja vapaa- ajanviettomahdollisuudet
Ei-aineelliset	Elämän laatu (Ihmisten suhde toisiinsa, yhteiskuntaan ja ympäristöön) - sosiaaliset suhteet - harrastukset ja osallistuminen - asuinympäristö - sosiaaliset ongelmat, päihteet - mielenterveys, stressi ja henkinen tasapaino - vaikutusmahdollisuudet (oman elämän suhteen)	Onnellisuus (Kokemus omasta elämästä) - hyvinvoinnin subjektiivinen kokonaisarvio - onnellisuus

Tutkimuksessamme elintason (having) objektiivisiin indikaattoreihin luettavia asioita ovat terveydentila, koulu ja työ, asuinympäristö, palvelujen saavutettavuus ja palvelujen olemassaolo. Tyytyväisyys ja tyytymättömyys ovat puolestaan elintason (having), kuten terveydentila, koulu, työ, asuinympäristö, palvelujen saavutettavuus ja olemassaolo, koskevia subjektiivisia indikaattoreita. Yhteisyyssuhteiden (loving) objektiivisiin indikaattoreihin kuuluvia tekijöitä ovat sosiaaliset suhteet, harrastukset ja osallistuminen, sosiaaliset ongelmat, päihteet ja asuinympäristö. Yh-

teisyysuhteiden (loving) subjektiivisia indikaattoreita ovat hyvinvoinnin subjektiivinen kokonaisarvio ja onnellisuus eli onnellisuuden ja onnettomuuden kokemukset. Ihmisenä olemisen (being) objektiivisia indikaattoreita ovat harrastukset ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet. Ihmisenä olemisen (being) subjektiivisia indikaattoreita ovat esimerkiksi harrastusten kautta saadut hyvän olon elämykset sekä usko omaan elämänkulkuun vaikuttamisesta.

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme oli: millainen käsitys peruskoulun 9. luokalaisella on hyvinvoinnista? Hakiessamme vastausta tähän kysymykseen etsimme aineistosta sekä aineelliset että ei-aineelliset subjektiiviset ja objektiiviset indikaattorit.

Hyvinvointikäsityksistä kertovissa vastauksissa korostuneesti esille noussut terveys voidaan nähdä aineellisina ja objektiivisena hyvinvointina tai vähintäänkin aineellista hyvinvointia tukevana resurssitekijänä. Oli hienoa huomata, että tutkimukseemme osallistuvat nuoret liittivät oman terveydentilansa niin keskeiseksi tekijäksi omissa hyvinvoinnin käsityksissään. Nuoret huolehtivat terveydestään muun muassa terveellisen ravinnon, liikunnan ja riittävän yönunen avulla. Hyvinvoinnin käsityksiä ja merkitystä nuoren elämässä kysyttäessä terveys tuli esille myös tyytyväisyytenä omaan terveyteen (subjektiivisena ja aineellisena indikaattorina) tai vastaavasti tilanteena, jossa nuorella oli jokin sairaus (objektiivinen ja aineellinen indikaattori).

Nuoret olivat ymmärtäneet hyvinvoinnin myös elämänlaatuna, jolloin terveys nähtiin myös terveydentilana. Etenkin nuorten vastauksissa mainittu henkinen hyvinvointi osana terveyttä voidaan ymmärtää elämänlaatuun vaikuttavana tekijänä. Terveysteen liittyen nuoret olivat korostaneet yhtenä osatekijänä liikuntaa, joka vaikuttaa fyysiseen kuntoon ja sitä kautta lisää hyvinvointia. Tämänkin osalta terveyttä voidaan pitää osana elämänlaatua. Elämänlaatu onkin hyvin lähellä hyvinvoinnin käsitettä, mutta sisällöltään laajempi.

Huolestuttavana asiana voidaan pitää muutamissa kirjoituksissa esiin tullutta masennusta, joka yleensä tuo mukanaan muitakin ongelmia. Tämän ikäisen nuoren kohdalla se voi vaikuttaa niin koulunkäyntiin, sosiaalisiin suhteisiin kuin myös jat-

ko-opintojen suunnitteluun ja niihin hakeutumiseen. Vaikka nämä nuoret kokivat tyytymättömyyttä masennuksen aiheuttamien ongelmien vuoksi, he kuitenkin olivat aika tyytyväisiä saamaansa apuun ja tukeen. Nuoret kokevat ajoittain myös koulu-tehtävien aiheuttamaa stressiä, mikä heikentää henkistä tasapainoa.

Nuorten terveellisten elämäntapojen tukemiseen on kiinnitetty huomiota kuntien hyvinvointisuunnitelmissa. Kalajoen hyvinvointisuunnitelman mukaan huomiota on kiinnitettävä muun muassa kouluterveydenhuollon resursseihin sekä nuorten liikunnan harrastamiseen. Kalajoella yhdeksi painopistealueeksi on nimetty nuorten terveiden elämäntapojen edistäminen. Siikalatvan seutukunnan hyvinvointistrategiassa yhdeksi huolenaiheeksi on mainittu nuorten terveydessä erilaiset fyysiset oireet ja strategian tavoitteiksi on kirjattu muun muassa säännöllisten ja terveellisten elämäntapojen oppiminen sekä liikunnan nostaminen osaksi perheiden arkea. Reisjärven hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmassa yhdeksi tavoitteeksi on nimetty nuorten myönteisten terveystottumusten tukeminen.

Sosiaaliset suhteet eli kaverit, perhe ja muut ihmissuhteet (objektiivinen ja ei-aineellinen indikaattori) oli eräs tärkeimpiä nuorten kokemia hyvinvoinnin osatekijöitä. Se koettiin vahvasti myös subjektiivisena ei-aineellisena indikaattorina eli elämän onnellisuuteen vaikuttavana asiana. Nuoret kokevat perhesuhteet turvaa ja suojaa antavina. Kaveri- ja ystävyys-suhteiden avulla taas hiotaan sosiaalisia taitoja. Nuoret toimivat myös kuuntelijoina ja vertaistukena toisilleen. Allardt (2000, 20) näkee kaveri- ja ystävyys-suhteet nimenomaan elämänlaatua rakentavina. Yhteisyyssuhteiden objektiivisissa indikaattoreissa hän viittaa ystävien lukumäärään. Meidän tutkimuksessamme nuoret eivät maininneet kavereiden tai ystävien lukumäärää, mutta kirjoittivat heistä yleensä monikossa, joten voitaneen päätellä, että kavereita ja ystäviä on useita. Kukaan ei kirjoittanut olevansa ilman kaveria tai ystävää, mitä voidaan pitää erittäin positiivisena asiana. Allardtin (2000, 20) mainitsemat yhteisyyssuhteisiin luettavat kontaktit eri paikallisyhteisöihin ja järjestöihin tulivat esille ainoastaan liikuntaharrastusten yhteydessä. Mainintoja muista osallisuuden tai vaikuttamisen keinoista ei esiintynyt.

Nuorten arvostama kaveripiiri voidaan nähdä Kiilakosken (2007) mainitsemana osallisuuden mahdollistavana yhteisönä, joka määrittelee myös nuoren identiteet-

tiä sekä yksilön arvokkuutta yhteisön osana. Osallisuus ei merkitse pelkästään oikeuksia vaan myös vastuuta ja sitoutumista yhteisön toimintaan.

Koulu tuntui olevan fyysisenä olinpaikkana ja kavereiden kohtaamispaikkana nuorille tärkeä, vaikka itse koulunkäynti ei aina innostaisikaan. Nuorten käsityksistä tuli esille koulumenestyksen tuoma tyytyväisyyden tunne. Tämän ikäiset nuoret suunnittelevat jo jatko-opintojaan ja opiskelu ja ammattiin kouluttautuminen liitetään hyvinvointiin.

Kuntien hyvinvointisuunnitelmissa on reagoitu lasten ja nuorten koulussa viihtymiseen. Kalajoella huomiota on kiinnitetty koulukiusaamisen vähentämiseen ja koulun turvalliseksi ja merkitykselliseksi kokemiseen. Koulut osallistuvat kiusaamisen vähentämiseen tähtäävään KiVa- koulu projektiin. Siikalatvan alueella on panostettu yleisen kouluviihtyvyyden parantamiseen. Peruspalvelukuntayhtymä Kallion hyvinvointisuunnitelman mukaan alueen kunnissa, joihin Nivala kuuluu, pyritään parantamaan kouluviihtyvyyttä oppilashuoltoa kehittämällä ja erityishuomiota vaativien oppilaiden opetusta kehittämällä. Oulaisten kouluissa halutaan panostaa erityisesti koulukiusaamisen ennaltaehkäisyyn ja kiusaamisen syiden selvittelyyn. Reisjärven kunta on satsannut lapsiin ja nuoriin palkkaamalla kuntaan oman koulukuraattorin.

Oma työ (objektiivisena ja subjektiivisena indikaattorina) näytti olevan joillekin nuorille merkittävä hyvinvoinnin ja elämänlaadun osatekijä. Työn kautta nuori pääsi ottamaan askeleita kohti itsenäistymistä ja itsensä toteuttamista. Itse ansaittua rahaa ja sen tuomaa valinnan vapautta arvostettiin. Raha ei kuitenkaan näyttänyt olevan ainoa työnteon motiivi, vaan työ saatettiin kokea myös vaihteluna ja elämää virkistävänä asiana. Vaikka välillä työn tekeminen koettiin fyysisesti raskaaksi, se oli kuitenkin mielekästä.

Eräs tärkeä ryhmä nuorten hyvinvoinnin kannalta tutkimuksessamme on ihmisenä olemiseen (being) liittyen harrastukset ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet (aineellisia ja subjektiivisia indikaattoreita). Allardt (1976) on käyttänyt tästä hyvinvoinnin arvosta puhuttaessa myös ilmaisua itsensä toteuttaminen. Myöhemmin Allardt (2000, 29) toteaa, että itsensä toteuttaminen ei kuitenkaan riitä hyvinvoinnin ana-

lyysissa. Hän näkee being -kategorialla olevan merkitystä myös ihmisen identiteetin muodostumisessa. Tutkimuksessamme esille tulleet harrastukset liittyivät enimmäkseen liikuntaan ja lisäksi mainittiin luontoon, eläimiin ja musiikkiin kytkeytyvä harrastustoiminta. Harrastukset vaikuttivat elämisen laatuun vahvistaen ja tukien sosiaalisia suhteita. Niillä oli myös iloa, rentoutumisen ja arjesta irtaantumisen kokemusta lisäävä vaikutus, joka voidaan luokitella tutkimuksessamme onnellisuudeksi eli nuorten subjektiiviseksi kokemukseksi omasta elämästään.

Kuntien hyvinvointisuunnitelmissa on nähty harrastustoimintaan panostaminen tärkeäksi asiaksi. Oulaisissa pyritään tarjoamaan nuorille mielekästä ja monipuolista tekemistä sekä saamaan entistä enemmän lapsia ja nuoria mukaan järjestettyyn toimintaan. Kalliossa harrastustoiminnan lisäämisen lisäksi tärkeänä nähdään lasten ja nuorten sosiaalinen vahvistaminen, johon pyritään tekemällä yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa sekä kehittämällä toimitiloja, vertaisryhmätoimintaa ja Jelpiverkon sekä työpajan toimintaa. Reijälällä tuetaan lasten ja nuorten monipuolista harrastustoimintaa. Siikalatvan alueella, johon Kestilä kuuluu, järjestetään lapsille ja nuorille kuljetuksia harrastuksiin ja tapahtumiin. Lisäksi kehitetään asuinympäristöjä liikuntaan ja muuhun harrastamiseen houkutteleviksi.

Asuinympäristö voidaan nähdä Allardtin (1976) ja Siltaniemen ym. (2005) mukaan sovelletun taulukkomme pohjalta aineellisena ja subjektiivisena indikaattorina sekä ei-aineellisena ja objektiivisena indikaattorina. Tutkimuksessamme luonto tarjosi ympäristönä nuorelle mahdollisuuden harrastaa itselleen mieluisia asioita. Luonnossa liikkuminen koettiin rentouttavaksi ja nuoret nauttivat ympäröivästä hiljaisuudesta. Nuoret kokivat ympäristön elämisen laatuun vaikuttavana asiana.

Toisaalta nuoret olivat huolissaan ympäristön kuten rakennuksien ja teiden kunnosta. Tässä kontekstissa olemme luokitelleet ympäristön aineelliseksi ja subjektiiviseksi indikaattoriksi ja sitä määrittävät turvallisuus, viihtyisyys ja välimatkat. Tähän liittyen tutkimuksessa kävi ilmi, että varsinkin homekoulujen oppilaat toivat esille huolensa kouluympäristönsä vaikutuksesta omaan terveyteensä. Tulosten mukaan tyytymättömyyttä aiheuttivat jonkin verran huonot kulkuyhteydet. Ne saattoivat olla yksi este esimerkiksi harrastustoimintaan osallistumiselle. Oman kylän pienuus nähtiin varsinkin hiljaisina arki-iltoina myös jonkinlaisena esteenä osalli-

suuden kokemiselle. Pääsääntöisesti nuorten kokemus omasta asuinpaikastaan oli myönteinen.

Toinen tutkimuskysymyksistämme oli: mitä hyvinvointipalveluja 9. luokkalaisen kotikunnassa on tarjolla ja mitä palveluita hän kaipaasi lisää? Tähän kysymykseen haimme vastausta having -kategorian aineellisilla objektiivisilla ja subjektiivisilla indikaattoreilla. Objektiiviset indikaattorit ilmaisivat palvelujen saavutettavuutta ja olemassaoloa ja subjektiiviset indikaattorit puolestaan hyvinvointipalveluiden vastaamista nuorten tarpeisiin.

Kun nuorilta kysyttiin mitä hyvinvointipalveluja he toivoisivat omalle kotipaikkakunnalleen, saatiin hyvin monenlaisia vastauksia. Hyvinvointipalvelut käsitteenä saattoi olla joillekin nuorille vaikea ymmärtää, koska yllättävän monet olivat jättäneet kokonaan vastaamatta kysymykseen. Vai kertooko vastaamatta jättäminen tyytymättömyydestä tarjolla oleviin palveluihin?

Tulkintamme mukaan palvelut koetaan tärkeiksi hyvinvoinnin ylläpitämisessä. Erään nuoren mukaan tärkeää tietää, mistä palveluja on saatavissa. Tutkimukseen osallistuneiden kuntien nuoret olivat toisaalta tyytyväisiä olemassa oleviin palveluihin, mutta tyytymättömyyttä (aineellinen ja subjektiivinen indikaattori) esiintyi joidenkin palvelujen piiriin pääsemisessä. Tuloksista kävi ilmi, että kaikista hyvinvointipalveluista tutuimpia ja tärkeimpiä nuorille olivat terveydenhoitopalvelut.

Nuoret pitivät tärkeänä sitä, että esimerkiksi lääkäripalveluita olisi saatavilla omalla paikkakunnalla ja että lääkäriin pääsyä ei tarvitsisi odottaa kovin kauan. Myös terveyspalvelujen laatuun pitäisi nuorten mielestä kiinnittää enemmän huomiota. Jotkut nuoret kertoivat kohdanneensa terveyspalvelujen piirissä ulkomaalaistaustaisia lääkäreitä, joiden suomen kielen taito oli puutteellinen, ja tästä johtuen asiointi oli vaikeaa. Muutamat nuoret olivat kohdanneet välinpitämättömyyden kohtelua terveydenhuoltohenkilöstön taholta. Lienee selvää, että jokainen apua tarvitseva toivoo, että hänen asioihinsa suhtaudutaan vakavasti.

Nuoret toivoivat parannusta myös liikuntapalveluihin ja muihin harrastusmahdollisuuksiin. Toivottiin erityisesti tiloja, joissa voisi viettää aikaa kavereiden kanssa

seurustellen. Tähän tarpeeseen voisivat vastata myös pidennetyt kirjaston aukioloajat. Nuorten mielestä kirjaston tulisi olla auki iltaisin ja jopa viikonloppuisin. Tällä hetkellä kaikissa kunnissa kirjastoa ei pidetä avoinna edes kaikkina arkipäivinä.

Allardtin (1976) luoma teoria hyvinvoinnista tukee saamiamme tutkimustuloksia. Taulukossa kuvailemamme aineelliset sekä ei-aineelliset objektiiviset ja subjektiiviset indikaattorit tulivat selkeästi esille nuorten hyvinvointikäsityksissä sekä mieliteissä hyvinvointipalveluista. Pelkästään elintasoon liittyvät aineelliset tekijät eivät riitä luomaan kokonaisvaltaista hyvinvointia, vaan tarvitaan myös elämänlaatua rakentavia ihmissuhteita sekä subjektiivisia kokemuksia ja tunteita tyytyväisyydestä ja onnellisuudesta.

8 POHDINTA

Tutkimuksemme teorian pohjana olevat lähteet olivat monien aikaisempienkin tutkimusten lähdemateriaalia, joten saatoimme luottaa niiden relevanttisuuteen hyvinvoinnin ja hyvinvointipalveluiden tutkimusta koskien. Suomalaisen hyvinvointitutkimuksen päälinjoja luoneen Erik Allardtin (1976; 2000) jaottelujen pohjalta koimme voivamme tarkastella omia tuloksiamme selkeinä ja ymmärrettävinä kokonaisuuksina. Jouduimme luonnollisesti soveltamaan teorialähteitä joiltakin osin nuorten hyvinvoinnin tutkimukseen sopivaksi. Kuntien laatimat hyvinvointisuunnitelmat antoivat tärkeää informaatiota tutkiessamme hyvinvoinnin paikallisia erityispiirteitä ja tähtäimessä olevia linjauksia.

Koska halusimme tutkimuksellamme saada nimenomaan nuorten oman äänen kuuluviin, päädyimme siihen ratkaisuun, että emme ohjaa tai ohjeista nuorten kirjoittamista millään tavalla. Sillä saattoi olla vaikutusta joidenkin nuorten kirjoittamiseen. Hyvinvoinnin käsite on sisällöltään laaja ja saattaa olla 9. luokkalaiselle nuorelle merkitykseltään monimutkainen, joten on mahdollista, että siitä kirjoittaminen ilman ohjausta oli joillekin nuorille vaikeaa. Aineisto saattoi jäädä sisällöltään laihemmaksi kuin jos olisimme etukäteen määritelleet hyvinvoinnin käsitteen. Aineistomme oli kuitenkin määrältään niin suuri, että emme usko asialla olleen merkitystä tutkimustulosten kannalta. Aikaisemmin olemme jo maininneet, että osa vastauksista oli todella lyhyitä, joten saattoi olettaa, että kaikki nuoret eivät suhtautuneet kovin vakavasti tällaiseen tutkimukseen. Siitä kertoivat myös jotkut asiayhteyteen sopimattomat kommentit ja vastaukset, joita oli aineistossa muutamia.

Emme kysyneet tässä selvityksessä vastaajien sukupuolta. Analyysivaiheessa totesimme, että sen selvittäminen olisi voinut olla hyödyllistä, mutta ei kuitenkaan ratkaisevaa tulosten kannalta. Tarkoituksena oli kuulla nuorten mielipiteitä hyvinvoinnista sukupuoleen katsomatta.

Kirjoitelmilla haimme vastauksia nuorten käsitykseen hyvinvoinnista, mutta kysymyslomakkeessa olimme vielä erikseen kysyneet nuorilta hyvinvoinnin merkitystä. Saamistamme vastauksista kävi kuitenkin ilmi, että hyvinvoinnin käsitys ja merki-

tys olivat liian lähellä toisiaan, eli merkityksen kysyminen oli mielestämme turhaa, koska siinä tulivat esille samat asiat kuin käsityksissä. Tästä syystä jouduimme tutkimuksen analyysivaiheessa yhdistämään aineistosta hyvinvoinnin käsitystä ja merkitystä koskevan materiaalin. Näistä muodostimme yhteisen teeman, jonka alla analysoimme nuorten hyvinvointikäsityksiä. Tutkimuksen luotettavuus ei kuitenkaan kärsinyt tästä ratkaisusta, koska emme jättäneet käyttämättä mitään aineistossa esille tullutta informaatiota.

Kysymys 2.b Mitkä asiat heikentävät hyvinvointiasi?, voitiin tulkita kahdella tavalla. Monet olivat aivan ilmeisesti tulkinneet sen niin, että asia tai tapa heikentäisi hyvinvointiani, jos itse harrastaisin sitä. Toinen tulkintapa oli se, että mitkä asiat omassa ympäristössäni tai elämässäni heikentävät tämänhetkistä hyvinvointiani. Olimme tähdänneet kysymyksellämme juuri jälkimmäiseen tulkintaan, mutta vastauksista näimme, että se oli voitu ymmärtää myös ensiksi todetulla tavalla.

Vaikeasti tulkittava oli myös kolmas kysymys, jossa kysyttiin: Mitä hyvinvointipalveluja kotipaikkakunnallasi on, ja mitä niistä olet käyttänyt? Tähän kysymykseen useimmat olivat osanneet luetella kotipaikkakuntansa hyvinvointipalveluja, mutta kovin moni ei erikseen tuonut esille, mitä palveluita oli itse käyttänyt. Tämä kysymys oli liian monimutkaisesti aseteltu, koska siinä kysyttiin kahta eri asiaa. Se olisi kannattanut jakaa kahdeksi erilliseksi kysymykseksi, jolloin jälkimmäiseen osaan käytetyistä hyvinvointipalveluista olisi luultavasti tullut enemmän vastauksia. Alun perin olimme suunnitelleet tässä kysyvämme nimenomaan nuorille suunnatuista hyvinvointipalveluista, mutta asiaa pohdittuamme tulimme siihen tulokseen, että se kaventaisi liikaa nuorten ajattelua tässä asiassa ja he eivät tällöin huomaisi mainita kotipaikkakunnallaan olevia yleisiä hyvinvointipalveluja ja kertoa niiden käytöstä.

Maatamme on jo pitkään kutsuttu hyvinvointivaltioksi. Hyvinvointivaltion keskeinen piirre on peruspalvelujen järjestäminen koko väestölle. Tämä tehtävä on kuntien vastuulla. Tulevaisuudessa kunnilla voi olla vaikeita aikoja edessään, koska kuntia tullaan edelleen yhdistämään ja se vaikuttaa väistämättä palvelujen tarjontaan. Väestön ikääntyminen pakottaa kunnat suuntaamaan varoja ja resursseja ikäihmisten palveluihin. Kuntien erityisenä haasteena tulee olemaan miten turvata nuorille heidän tarvitsemansa palvelut. Erityisesti pienet kunnat, joita Oulun Eteläisen

alueellakin on paljon, joutuvat todennäköisesti luopumaan joistakin palveluistaan. Nuorten kannalta se olisi erittäin ikävää, koska heidän on vaikea omatoimisesti ja itsenäisesti päästä pitkien välimatkojen päässä olevien palvelujen piiriin.

Nykyisin kaikki kunnat ja kuntayhtymät ovat lakiin perustuen velvoitettuja laatimaan omat hyvinvointisuunnitelmat lapsille ja nuorille. Jotta suunnitelmalla olisi merkitystä lasten ja nuorten hyvinvointiin, sen tavoitteita ja toteutusta tulisi seurata. Seurannan avulla kunnat pystyvät kohdentamaan palveluja ja resursseja sinne, missä niihin on tarvetta. Myös kolmannen sektorin tarjoamat mahdollisuudet kannattaa huomioida palveluja kehitettäessä. Viime aikoina kunnissa on tehty esimerkiksi lastensuojelussa paljon korjaavaa työtä, mikä on taloudellisilta kustannuksiltaan kallista. Tutustuessamme hyvinvointisuunnitelmiin huomasimme, että kunnissa on alettu panostamaan entistä enemmän ennaltaehkäisevään työhön ja varhaiseen puuttumiseen, mikä on sekä kuntien talouden että lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta järkevää.

Tutkimuksessamme nuorten osallisuus nousi esille lähinnä kaveripiiriin kuulumisena sekä harrastustoimintaan osallistumisena. Tuloksista ei käynyt ilmi nuorten halukkuus osallistua heitä itseään koskevien asioiden käsittelyyn tai päätöksentekoon. Joissakin kunnissa on perustettu nuorisovaltuustoja erääksi vaikuttamiskeinoksi. Me pohdimme sitä, että kokevatko nuoret sen kuitenkin itselleen vieraaksi vaikuttamisen kanavaksi. Mediatietojen mukaan toisilla paikkakunnilla nuorisovaltuustot toimivat aktiivisesti, mutta joillakin paikkakunnilla ei saada riittävästi nuoria mukaan, jotta toiminta olisi mahdollista.

Joistakin aikaisemmista tutkimuksista poiketen meidän aineistossamme ei noussut esille vanhemmuuden puute nuorten kokemana, vaan päinvastoin, moni nuori toi esille myönteisenä asiana vanhempien, perheen ja kodin antaman tuen ja turvallisuuden tunteen. Tämä tuli meille myönteisenä yllätyksenä ilahduttavan monessa kirjoituksessa. Tietenkin voi olla mahdollista, että jotkut nuoret saattavat kokea olevansa jo siinä määrin itsenäistymisen alkumetreillä, jolloin he eivät halua enää ilmaista tunnesidonnaista riippuvuutta omiin vanhempiin, eivätkä he siksi kirjoita vanhemmuuden puutteen kokemisesta, vaikka se olisikin totta heidän elämässään.

Asuinympäristöön liittyen tuloksissa nousi esille pitkien välimatkojen vaikutus esimerkiksi harrastustoimintaan osallistumiseen ja palveluiden saavutettavuuteen. Siksi olisikin tärkeää, että pienten paikkakuntien palvelutasoa ei karsittaisi liian voimakkaasti. Nuoret eivät halua jäädä pysyvästi paikkakunnalle, jossa ei ole tarpeeksi palveluita tarjolla.

Tämänlaatuisen tutkimuksen tekeminen oli meille kaikille uutta ja siitä johtuen teimme osittain päällekkäistä työtä esimerkiksi analysointivaiheessa. Se, että meitä tekijöitä oli kolme, oli mielestämme pelkästään positiivinen asia. Aineistomme oli laaja, ja erityisesti analysoinnin ja johtopäätösten tekemisen vaiheessa keskustelu ja ajatusten vaihto oli tarpeellista. Työskentelymme sujui kitkattomasti, hankalaksi koimme ainoastaan yhteisen ajan löytämisen. Tutkimuksemme aihe on oleellisesti sosionomin työhön liittyvä; mahdollisesti tulevassa työssämme olemme tekemissä palveluiden suunnittelemisen ja kehittämisen kanssa. Tutkimusprosessi on vahvistanut omaa ammatillista osaamistamme ja tietämystämme kuntien hyvinvointipalveluihin liittyvistä velvoitteista sekä niiden järjestämisestä.

Olemme pohtineet opinnäytetyömme hyödyntämistä lasten ja nuorten hyvinvointipalveluja kehitettäessä Oulun Eteläisen alueen kunnissa. Tarkoituksenamme on tiedottaa tutkimustuloksista mukana olleiden kuntien hyvinvointisuunnitelmista vastaaville työryhmille sekä päättäjille.

LÄHTEET

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo: WSOY.

Allardt, E. 2000. Hyvinvointitutkimus ja elämänpolitiikka. Teoksessa E. Nurminen (toim.) Sosiaalipolitiikan uudet avaukset. Helsinki: Palmenia -kustannus, 16-29.

Dunderfelt, T. 1998. Elämäнкаaripsykologia. 9.-10. painos. Porvoo: WSOY.

Gretschel, A. & Kiilakoski, T. (toim.) 2007. Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 77. Helsinki: Hakapaino Oy. 8-23.

Hietala, T., Kaltiainen, T., Metsärinne, U. & Vanhala, E. 2010. Nuori ja mieli –koulu mielenterveyden tukena. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hyvinvointipalveluiden vaikuttavuus. Saatavissa: www.thl.fi. Luettu 2.5.2011.

HYWE -hanke. Saatavissa: www.hywe.fi/hanke. Luettu: 24.4.2011.

Kalajoen kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelma vuosille 2011-2012.

Kananoja, A. Niiranen, V. Jokiranta, H. 2008. Kunnallinen sosiaalipolitiikka. Osallisuutta ja vastuuta. Juva: WS Bookwell OY.

Kinnunen, P. 1998. Hyvinvoinnin ruletti. Tutkimus sosiaalisen tuen verkostojen jäsentymisestä 1990-luvun lopun Suomessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

Korhonen, S. & Merisalo, M. (toim.) 2008. Toimiva kunta. Helsinki: Star-Offset Oy.

Koskenkangas, N. & Rahko, E. 2007. "On niin hyvä olla nyt." Hyvinvointiin vaikuttavat tekijät Siikalatvan seutukunnan 9. luokkalaisten kuvaamina. Opinnäytetyö. Oulun seudun ammattikorkeakoulu.

Kuntalaki 17.3.1995/365. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950365>. Luettu: 23.3.2012.

Lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämisohjelma Oulaisissa 2007-2011.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma.

Saatavissa: <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2007>,

<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2012>. Luettu: 12.3.2012.

Lastensuojelulaki (13.4.2007/417). Saatavissa: www.finlex.fi. Luettu: 26.4.2011.

Lehtinen, E., Kuusinen, J. & Vauras, M. 2007. Kasvatuspsykologia. 2., uudistettu painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Luopa, P., Lommi, A., Kinnunen, T. & Jokela, J. 2010. Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000-luvulla. Kouluterveyskysely 2000-2009. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Helsinki: Yliopistopaino.

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosio-nomi. Helsinki: WSOY.

Nuorisolaki (27.1.2006/72). Saatavissa: www.finlex.fi. Luettu: 26.4.2011.

Nurmi, J-E. 2006. Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa H. Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. 1.-7. painos. Helsinki: WSOY. 256-274.

Nyman, M. 2009. Ajatuksia hyvinvointimallin tabuista, mallin muutospaineista ja mielenterveystyön pohjan vahvistamisesta kansalaisyhteiskunnassa. Teoksessa P. Tiihonen (toim.) Hyvinvointivaltion tulevaisuuden haasteet. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 1/2009. Helsinki: Edita Prima oy, 73-105.

Palosuo, H., Koskinen, S., Lahelma, E., Prättälä, R., Martelin, T., Ostamo, A., Keskimäki, I., Sihto, M., Talala, K., Hyvönen, E. & Linnanmäki, E. (toim.) 2007. Terveiden eriarvoisuus Suomessa. Sosioekonomisten terveyserojen muutokset 1980-2005. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-8726.pdf. Luettu: 25.3.2012.

Peruspalvelukuntayhtymä Kallion Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2010-2013.

Perustuslaki. Saatavissa: www.finlex.fi. Luettu: 26.4.2011.

Reisjärven kunnan Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelma vuosille 2011-2012 .

Saari, J. 2009. Hyvinvointivaltion tulevaisuuden haasteet. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 1/2009. (toim.) P. Tiihonen. Helsinki: Edita Prima Oy, 9-67.

Siikalatvan seutukunnan Lasten ja nuorten hyvinvointistrategia 2007-2012.

Siltaniemi, A., Perälahti, A., Eronen, A. & Londen, P. 2005. Hyvinvointi, palvelut ja elämänlaatu Kuuma-kunnissa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

Siltaniemi, A., Perälahti, A., Eronen, A. & Londen, P. 2007. Hyvinvointi, palvelut ja elämänlaatu Keski-Suomessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry. Saatavissa: http://www.stkl.fi/KS_Julkaisuk.pdf. Luettu 23.3.2012.

Suihkonen, T. 2004. Kansalaisten kokemuksia hyvinvoinnista ja hyvinvointipalveluista Oulun Eteläisen alueella.
Saatavissa: www.ylivieska.centria.fi/upfile/Hyvinvointitutkimus.pdf.
Luettu: 23.4.2011.

Suutari, S. 2008. Hyvinvoinnin perspektiivit. Esiselvitys hyvinvointialan tutkimus- ja kehittämistoiminnan käynnistämisestä Oulun Eteläisen alueella. Saatavissa: http://www oulu.fi/oeinst/pdf/HRV_22.4_korjattu.pdf. Luettu: 5.3.2012.

Talvensaari, A. 2011. Kaverit tärkeitä lasten ja nuorten hyvinvoinnille. Sanomalehti Kaleva. 1.12.2011.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2008. Hyvinvoinnin vaikuttavuus. Saatavissa: <http://www.stakes.fi/FI/Stakes/horisontaali/hyvinvointipalvelut/vaikuttavuus/index.htm>. Luettu 4.1.2012

Tuomi J. & Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vaarama, M., Moisio, P. & Karvonen S. (toim.) 2010. Suomalaisten hyvinvointi 2010. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos (THL). Helsinki: Yliopistopaino.

Viiala, S. 2010. Lasten ja nuorten hyvinvointipalvelut puntarissa. Kuntalaisten mielipiteitä lasten ja nuorten hyvinvoinnista Kangasalla. Pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kokkolan yliopistokeskus. Chydenius. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/25081/URN:NBN:fi:ju-201009202641.pdf?sequence=1>. Luettu: 5.10.2012.

Vilka H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

YK: n Lasten oikeuksien sopimus. Saatavissa: http://www.unicef.fi/lapsen_oikeuksien_sopimus. Luettu: 3.2.2012.

Hei!

Olemme Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksikön sosiaalialan aikuisopiskelijoita ja teemme opinnäytetyötä, jonka tilaajana on Oulun Eteläisen alueen HYWE- hanke. Opinnäytetyömme aiheena on peruskoulun 9. luokkalaisten käsitykset hyvinvoinnista ja hyvinvointipalveluiden saatavuudesta Oulun Eteläisen alueella. Olemme saaneet työhömmme tutkimusluvut Oulaisten, Kalajoen, Nivalan, Reisjärven ja Siikalatvan (Kestilän) kunnista.

Haluamme selvittää teidän näkemyksiänne omasta hyvinvoinnistanne. Teillä on mahdollisuus ilmaista ajatuksianne ja kokemuksianne kirjoittamalla aine aiheesta Minun hyvinvointini ja vastaamalla muutamaa erilliseen kysymykseen. Kysymyksiin ja kirjoitelmaan ei ole olemassa oikeita tai vääriä vastauksia. Jokainen kirjoitelma ja vastaus antaa meille arvokasta tietoa tämän alueen nuorten hyvinvoinnin tilasta ja nuorille suunnatuista hyvinvointipalveluista. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää Oulun Eteläisen alueen kuntien nuorten hyvinvointipalveluiden kehittämisessä. Kirjoitelmat ja vastaukset palautetaan nimettöminä.

Kiitämme yhteistyöstä ja toivomme teille mukavaa syksyä!

Ylivieskassa 5. syyskuuta 2011.

Ystävällisin terveisin Marjut Kekkonen, Jaana Olkkonen ja Annikki Päivärinta

Opinnäytetyö

Peruskoulun 9. luokkalaisten käsityksiä hyvinvoinnista Oulun Eteläisen alueella (Marjut Kekkonen, Jaana Olkkonen, Annikki Päivärinta)

1. Mitä hyvinvointi sinulle merkitsee?

2. Mitkä asiat

a) edistävät hyvinvointiasi?

b) heikentävät hyvinvointiasi?

3. Mitä hyvinvointipalveluja kotipaikkakunnallasi on ja mitä niistä olet käyttänyt?

4. Mitä hyvinvointipalveluja toivoisit lisää kotipaikkakunnallesi?

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Organisaatio, jolle anomus osoitetaan Kalajoen kaupunki

Vastuuhenkilö organisaatiossa Heikki Seppä

Tutkimusluvan anoja(t) Olkkonen Jhana, Kekkonen Marjut,

Päivärinta Annikki

Osoite Onnelantie 272 85800 Haapajärvi

Puhelin 040-8366221

Sähköpostiosoite jhana.olkkonen@cop.fi

Tutkimuksen nimi

Peruskoulun 9. luokkalaisten käsityksiä hyvinvoinnista
ja nuorille suunnattujen hyvinvointipalveluiden saattavuudesta
Hyödyntää Oulun Eteläisen Oulun Eteläisen alueella
HYWE-hanketta

Tutkimuksen tarkoitus

Tutkimuksen kohderyhmä

Oulaisten, Kalajoen, Nivalan, Reisjärven ja
Siikalatvan kytälän kytälän 9. luokan oppilaita

Aineiston keruun arvioitu ajankohta Syyskuu 2011

Tutkimusmenetelmä

Kvalitatiivinen lähestymistapa

Tutkimussuunnitelma hyväksytty 6 / 5 20 11

Tutkimuksen ohjaaja

Harriet Tervonen

Lupa myönnetään

paikka Kalajoen aika 30 / 5 20 11

☒ anomuksen mukaisesti

☐ muutosehdotuksin

☐ hylätty

Luvanmyöntäjän allekirjoitus

Heikki Seppä

LIITTEET

☐ Tutkimussuunnitelma

☐ Kysely/haastattelulomake

☒ Muut liitteet, mitkä

7 iivistelmä tutkimussuunnitelmasta

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Organisaatio, jolle anomus osoitetaan Säikälätvan kunnan koulutoimi
(Kestilä)

Vastuuhenkilö organisaatiossa Koulutoimenjohtaja Päivi Myllylä

Tutkimuslupan anoja(t) Annikki Päivarinta, Marjut Kekkonen,
Jaana Oikonen

Osoite Vanha Pirttirannantie 45, 85500 Nivala

Puhelin 044-2569879

Sähköpostiosoite annikki.paivarinta@kotinet.com

Tutkimuksen nimi Demuskoulun 9. luokkalaisten käsityö- ja
hyvinvoinnista Oulun Eteläisen alueella

Tutkimuksen tarkoitus Nuorille ammattilaisien hyvinvointipalvelujen kehittä-
minen Oulun Et. alueen kunnissa (tilaajana HYWE-hanke)

Tutkimuksen kohderyhmä yhteensä viisi perusk. 9. luokkaa Säikälätvan (Kestilän),
Oulaisten, Kellajoen, Nivalan ja Reisjärven kunnista

Aineiston keruun arvioitu ajankohta syyskuu 2011

Tutkimusmenetelmä Kvalitatiivinen tutkimus

Tutkimussuunnitelma hyväksytty 6 / 5 20 11

Tutkimuksen ohjaaja Harriet Tervonen

Lupa myönnetään

paikka Kestilä **aika** 24 / 5 20 11

☒ **anomuksen mukaisesti** ☐ **muutosehdotuksin** ☐ **hylätty**

Luvanmyöntäjän allekirjoitus Päivi Myllylä
Päivi Myllylä, ktj.

LIITTEET ☐ **Tutkimussuunnitelma**
☐ **Kysely/haastattelulomake**
☒ **Muut liitteet, mitkä** Tutkimuksen liitteet (työvälineet)

NIVALAN KAUPUNKI
PL 10, 85501 Nivala
Koulutoimisto, 040-3447 311
sivistysjohtaja

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS

Nro

16.6.2011

362

Asia	Tutkimuslupa-hakemus
Selostus	<p>Marjut Kekkonen ym. ovat jättäneet koulutoimistoon 25.5.2011 tutkimuslupa-hakemuksen. Tutkimuksen nimi on Peruskoulun 9.luokkalaisten käsitöksiä hyvinvoinnista Oulun Eteläisen alueella ja kohteena on peruskoulun 9.luokkalaisten (Nivala, Reisjärvi, Oulainen, Kalajoki ja Kestilä). Tutkimusmenetelmä on kvantitatiivinen ja sitä ohjeaa Harriet Tervonen Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun Ylivieskan yksilön sosiaalialan oppilaitokset. Opinnäytetyön tilaajana on HyWE-hanke.</p> <p>Niva-Kaijan koulun rehtori puoltaa luvan antamista.</p>
Päätös	Myönnetään tutkimuslupa Nivalan kaupungin Niva-Kaijan koulun osalta. Tutkimusten tekijöiden tulee olla yhteydessä kouluun ja sopia käytäntö yhdessä koulun johdon kanssa.
Sovelletut säädökset	
Tiedoksi	Hakijat Niva-Kaijan koulu Sivistyslautakunta
Oikaisuvaatimus	<p>Oikaisuvaatimusviranomaisen: Sivistyslautakunta PL 10 (Kalliontie 15) koulu.toimisto@nivala.fi 85501 NIVALA</p> <p>Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen tiedon kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäväksi. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perustettavaksi ja se on tekijän allekirjoitettava. Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä.</p>
P-kirjan näht.pito	16.6.2011
Paikka ja aika	Nivala 16.6.2011
Allekirjoitus	
Virka-asema	Riitta Viitakangas sivistysjohtaja

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS
 Organisaatio, jolle anomus osoitetaan Oulaisten kaupunki

 Vastuuhenkilö organisaatiossa Väitö Sorvoja

 Tutkimuslupan anoja(t) Olkkonen Jaana, Kekkonen Marjut,
Päiväranta Annikki

 Osoite Onnelantie 272 85800 Haapajärvi

 Puhelin 040-8366221

 Sähköpostiosoite jaana.olkkonen@cop.fi

 Tutkimuksen nimi Peruskoulun 9. luokkalaisten käsityksiä hyvinvoinnista ja
nuorille suunnattujen hyvinvointipalveluiden saatavuudesta
 Tutkimuksen tarkoitus Hyödyntää Oulun Eteläisen Oulun Eteläisen alueella
HYWE-hanketta

 Tutkimuksen kohderyhmä Oulaisten, Kalajoen, Nivalan, Reisjärven
ja Siikalatvan Kestilän kylän 9. luokan oppilaita

 Aineiston keruun arvioitu ajankohta Syyskuu 2011

 Tutkimusmenetelmä Kvalitatiivinen lähestymistapa

 Tutkimussuunnitelma hyväksytty 6 / 5 20 11

 Tutkimuksen ohjaaja Harriet Tervonen

Lupa myönnetään

 paikka Oulainen aika 28/5 20 11
☒ anomuksen mukaisesti

☐ muutosehdotuksin

☐ hylätty

 Luvanmyöntäjän allekirjoitus Väitö Sorvoja, rektor
LIITTEET
☐ Tutkimussuunnitelma

☐ Kysely/haastattelulomake

☒ Muut liitteet, mitkä

Tiivistelmä tutkimussuunnitelmasta

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS
 Organisaatio, jolle anomus osoitetaan Reisjärven kunta / sivistystoimi

 Vastuhenkilö organisaatiossa Juhani Tulli

 Tutkimusluvan anoja(t) Marjut Kekkonen, Jaana Olkkonen,
Annikki Päiväranta

 Osoite Kalakankaantie 644, 85800 Haapajärvi

 Puhelin 040-5857988

 Sähköpostiosoite marjut.kekkonen@cop.fi

 Tutkimuksen nimi Peruskoulun 9. luokkalaisten käsityksiä
hyvinvoinnista Oulun Eteläisen alueella

 Tutkimuksen tarkoitus Hyödyntää HYWE-hanketta

 Tutkimuksen kohderyhmä Peruskoulun 9. luokkalaiset (Reisjärvi,
Nivala, Oulainen, Kalajo, Kesteli)

 Aineiston keruun arvioitu ajankohta Syyskuu 2011

 Tutkimusmenetelmä Kvalitatiivinen lähestymistapa

 Tutkimussuunnitelma hyväksytty 6 / 5 20 11

 Tutkimuksen ohjaaja Harriet Terronen

Lupa myönnetään

 paikka REISJÄRVI aika 25, 5 20 11

 MYÖS YSIEN
OMA SUOSTUMUS.

☒ anomuksen mukaisesti ☐ muutosehdotuksin ☐ hylätty

 Luvanmyöntäjän allekirjoitus Juhani Tulli

LIITTEET

☐ Tutkimussuunnitelma

☐ Kysely/haastattelulomake

☒ Muut liitteet, mitkä Tiivistelmä